

90 Ft

„Délután két főnöke látogatja meg... A munkával kapcsolatos témákban a régi János van jelen. Beszél, javasol, véleményez. Amikor pedig másról esik szó – akár a jelenlegi egészségügyi gondjairól –, teljesen elfelejt az érdeklődését. Az előbbi magabiztos szakember összeesik. Hirtelen fiatal öregember lesz.

Később barátaink, ismerőseink emlékeznek János hogytéréről. Ő meg a telefonhívás. Mindenképp kíván, hogy közelebb, remekül van, nincs semmi baja. Kedélyeskedik, szporkázik.

A című kisregény egy grilles kő széklet járja be. Ezek egyikek része a fenti széklet.

A másik írás egy asszony éhez követi nyomait a kora fiatalaságától a késő öregségig.

A kötet nem ígér könnyű szórakozást; az élet kegyetlen, álmokos magába látogat el.

Közzétűnt az olvasóknak, ha ennek ellenére velem tart.

M. Szántó Judit

M. SZÁNTÓ JUDIT

Ne menj el!

KÉT KISREGÉNY

Z-füzetek/88

M. SZÁNTÓ JUDIT

Ne menj el!

KÉT KISREGÉNY

BUDAPEST

Z-füzetek/88

**Sorozatszerkesztő
SIMOR ANDRÁS**

**Fedélterv és tipográfia
JORDÁN GUSZTÁV**

© M. Szántó Judit

„Délután két főnöke látogatja meg... A munkával kapcsolatos témákban a régi János van jelen. Beszél, javasol, véleményez. Amikor pedig másról esik szó – akár a jelenlegi egészségi gondjairól –, teljesen elveszti az érdeklődését. Az előbbi magabiztos szakember összeesik. Hirtelen fáradt öregember lesz ...

Később barátaink, ismerőseink érdeklődnek János hogylétéről. Ő megy a telefonhoz. Mindenkiel közli, hogy köszöni, remekül van, nincs semmi baja. Kedélyeskedik, sziporkázik.”

A címadó kisregény egy gyilkos kór stációit járja be. Ezek egyikének része a fenti idézet.

A másik írás egy asszony életét követi nyomon a kora fiatalságtól a késő öregségig. A kötet nem ígér könnyű szórakozást; az élet kegyetlen, árnyékos zugaiba látogat el.

Köszönöm az olvasónak, ha ennek ellenére velem tart.

M. Szántó Judit

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

Ne menj el!

Lassan múlnak a percek. Minden idegszálammal a külső zajokra figyelek. Egy-egy közeli neszezésre összerezzenek. Feszülten várom, lesz-e folytatása. És amikor elhal, lemondóan sóhajtok.

Este 10 óra van. Felemelem a kagylót és tárcsázok.

– Halló, Péter! Maci nem jött haza.

Pillanatnyi csend, amelyben érzem az értetlenséget. A következő másodpercben érkező válasz rövid: – Tíz perc múlva nálad vagyok.

Még annyi se telik el, és már csenget.

– Mi van? Mit tudsz? – ront be köszönés nélkül.

– Tulajdonképpen semmit. Reggel hétkor elindult dolgozni. Délután hatig nyugodt

voltam. Négykor végez, utána vásárol. Tudod, hogy néhány dolog beszerzése az ő reszortja. Rendszerint bemegy egy vagy két üzletbe. Na, meg persze a piacra. Szeret ott körbejárni, körülnézni. Szóval hat után úgy egy félórát inkább bosszankodtam, semmint ideges lettem volna. Hogy mit kell azért a két doboz tejfölért és egy kiló gyümölcsért annyi ideig elmaradni. Azután nyugtalankodni kezdtem. Felhívtam az irodában a közvetlen számát. Nem felelt. Hívtam a központot. Ilyenkor már nem a telefonos veszi fel, hanem a portás. Ő csak annyit tudott mondani, hogy a házban már nincs senki. Ő hat óra óta van itt, kimenni nem látta, tehát előbb kellett elmennie. Közben minden autózúgásra kiszaladtam a kapuhoz. Hiába! Egyszerre csak eszembe jutott, hogy ma szerda van, ilyenkor össze-összejön a barátaival. De hát reggel nem szólt erről egy szót sem! És különben is, akkor is haza kellett volna érnie legkésőbb nyolc-félkilencre. Mindenesetre felhívtam a társaság egyik tagját. Kiderült, ma nem volt összejövetel, nem látta, nem tud róla semmit. Most meg már egymást kergetik bennem a félelmet keltő gondolatok.

– Hívtad a mentőket, a kórházakat, a rendőrséget?

– Nem. Nem mertem.

– Jó. Akkor először ezt tesszük, anyukám.

Lélegzet-visszafojtva lesem, amíg telefonál. De sehol sémiin Ami természetesen nem biztosíték arra, hogy nincs semmi bajit. Végül is annyi bizonyos, hogy valami történt vele. Hiszen ellenkező esetben itthon volna.

Egy ideig szótlánul rójuk a szobát, elmerülünk nyugtalanító gondolatainkban.

Kicsit később kikíváncozik belőlem az idegesség: Egy cseppet sem nyugodtam meg. Ha valahol, egy sötét helyen leütik például, akkor sok időbe telhet, amíg a rendőrök, a mentők tudomást szereznek róla.

– Nem kell mindjárt rosszra gondolni – mondja Péter, láthatólag minden meggyőződés nélkül. Léptei gyorsabbá válnak, száját úgy szorítja össze, mint amikor gyerekkorában megoldhatatlannak érezte az előtte álló feladatot.

Hirtelen felém fordul. – Előfordult az elmúlt harmincnégy év alatt hasonló eset? Jó, tudom, hogy sokat utaztatok külön-külön is, hogy sokszor hosszabb távollétre kényszerített a munkátok, hogy nemegyszer hosszúra nyúlt a hivatali idő. De így? Minden előzetes bejelentés nélkül? Adott esetben egy telefon, egy üzenet nélkül? Volt ilyen?

– Soha. Ha váratlan esemény jött közbe, akkor is mindig megtaláltuk a módját, hogy értesítsük egymást. Te tudod, hogy milyen komolyan vettük ezt! Hogy ehhez az egyhez szigorúan hozzászoktattunk téged is!

– Persze. Csak a biztonság kedvéért kérdeztem.

– Pedig régebben kevesebb ok volt az izgalomra. Sokkal jobb volt a közbiztonság. Eszünkbe se jutott, hogy éjszaka veszélyes lehet az utcán lenni. Ráadásul Maci az utóbbi időben elég rosszul néz ki. Attól is tartani lehet, hogy rosszul lett valahol. És nemcsak, hogy orvoshoz nem akar menni, de a munkában sem hajlandó lazítani. Nemrég végre megígérte, hogy idén elutazunk valahová pihenni.

Gyűröm a könnyeimet és a zsebkendőmet. Egész egyszerűen nem tudom elképzelni, hogy nem történt semmi baja és mégsem jött haza.

– Éjfél van. Megint végigtelefonáljuk a lehetséges helyeket.

Újabb feszült figyelem, de a mostani érdeklődések is eredménytelenek.

Feszültek vagyunk. Néha végignézünk a kapuból a csendes utcán. Sehol egy lélek.

– Készíték egy pár falatot. Enned kell valamit – veszem az irányt a konyha felé,

minden valószínűség szerint tehetetlenségemben, pótcselekvésként.

– Nem. Nem tudnék most egy falatot se lenyelni.

Rójuk hát tovább a lakást.

Újabb két óra telik el. Újabb körtelefon, és megint csak semmi.

– Anyu, most szépen beveszel két Eleniumot és lefekszel. Én is hazamegyek. Fáradtak vagyunk, gondolkozni se tudunk, meg nem is tehetünk éjszaka semmit. Reggel hétre itt vagyok. Holnap már több helyen érdeklődhetünk.

Hozza a vizet, a nyugtatót. Szót fogadok, mint egy gyerek.

– Kísérj ki, zárd be a kaput és próbálj meg aludni.

– Te is.

Még egyszer végigpásztázzuk szemünkkel az utcát. Egy férfi közeledik sietős léptekkel. De alakja, mozgása fiatalos. Szóval, nem rá várunk. Be is fordul a sarkon. Péter is elindul gyalog – nemrég lopták el a kocsiját. Rövid idő múlva elnyeli a sötétség.

Azt hittem, hogy nem jön álom a szememre, de szinte azonnal elaludtam. Mélyen és álmotlanul. És már majdnem 5 óra van, amikor felébredek.

Első dolgom, hogy magamra kapok egy pongyolát, kimegyek a kapuhoz, kinyitom és lesem az utcát. Én naiv! Csalódottan megyek be.

Elkészülök, gyorsan készítek egy kis reggelit, hogy azzal várjam Pétert. Biztos vagyok benne, hogy nem eszik otthon semmit.

Közben megpróbálom reálisan felmérni a helyzetet és az eshetőségeket.

Nézzük csak! János közeledik a hetvenötödik születésnapjához. Jóval túldolgozta a nyugdíjkorhatárt, és azóta is egyéni vállalkozóként (az intézet csak így tudja foglalkoztatni) naponta nyolc órát benn tölt a munkahelyén. Igaz, ma már más munkakörben, mint aktív korában. Akkor az egyik kutatási részleg helyettes vezetője volt. Ma inkább a nyelvtudását hasznosítják, bár ebben sem mellékes a szakmai ismerete. Igen. Természetesen ez összefügg azzal, hogy az intézet is egészen más, mint régen volt. Az akkori kutatóbázis ma több kft.-re bomlott, a profilja inkább a gyártás és az értékesítés. De ő így is szívesen tölti harmincadik évét itt. Bizonyos, hogy nehezen tudna megválni a munkájától, a munkahelyétől.

János húsz évvel ezelőtt életerős, korpulens, vidám ember volt. Akkor csúnya betegség támadta meg: a Hodgkin-kór. Ez a nyirokmirigyek rosszindulatú burjánzása. Szerencsére, egy tüdőszűrés alkalmával még idejében kiderült a baj, lehetett orvosolni. De a kemoterapiás kezelést nem volt könnyű elviselni, és ennek majd tíz évig kellett alávetnie magát ahhoz, hogy rendbe jöjjön. Sokszor volt azon a ponton, hogy a minden alkalommal komoly rosszullétet okozó gyógymódot abbahagyja. Ráadásul a gyógyulás nem volt egyenletes, folyamatos, hanem ingadozott. Továbbá a terápia káros hatásaként jelentősen gyengül az immunrendszer. A kezeléseket idején a szellőtől is óvakodnia kellett. Az erre vonatkozó tanácsok pontosan jellemezték a helyzetet: Nem tanácsos tömegközlekedési járművön utaznia, s általában olyan helyen tartózkodnia, ahol tömeg van. Jót tesz az úszás, de nem látogathatja a strandokat, uszodákat, szabad vizeket. Járvány idején nem szabad nyilvános helyre mennie, sem vendégeket fogadnia. Kerülnie kell a kórházakat, orvosi rendelőket.

Ez végeredményben annyit tett, hogy – szigorúan véve – az utcára sem volt szabad kimennie. Igyekeztünk tőlünk telhetően eleget tenni a kívánalmaknak, de így sem sikerült a mindennapi életben a fertőzések elkerülése. Aztán ezen is túljutottunk. János meggyógyult. Kicsit soványabb, kicsit tartózkodóbb lett, de a kontrollvizsgálatok rendre negatív eredménnyel zárultak. Idővel némileg helyreállt az immunrendszere is.

Tulajdonképpen azóta nem volt komolyabb baja, hosszabb betegsége.

Mármint testileg. Vagyis helyesebben tudomásunk szerint nem. Egyebekben azonban az utóbbi években már nem a régi.

Na, nem! Nem úgy kell ezt érteni, hogy a munkájában akár a legcsekélyebb hibát is elkövette volna. Erről szó sincs. Csak hát...

Az még csak hagyján, hogy feledékeny lett. Hiszen azelőtt is megesett, hogy ami nem érdekelt, azt egyszerűen kiejtette az agyából. Most mindez fokozódott. De ennek nem tulajdonítottam túlzott jelentőséget. Ennél sokkal nagyobb gondot okozott, hogy az autóvezetésben bizonytalanabbá vált. Sohasem jeleskedett például a már akár többször is megtett útvonalak felismerésében, de ez mostanában odáig fajult, hogy a leggyakrabban megjárt utak kivételével, rendszeresen eltévedt. Egyre lassúbbak lettek a reflexei. Jellegzetes hibazajokat, hibajelenségeket nem ismert fel. És ha kifogásoltunk ilyesmit, akkor valami nyakatekert magyarázattal indokolta magatartását, döntését.

Kértük, hogy hagyjon fel – legalább ideiglenesen – a vezetéssel, vizsgálta ki és kezeltesse magát. Hallani se akart róla.

És előfordultak ijesztő, józan ésszel fel nem fogható esetek. Amikor nem ismert fel valami veszélyhelyzetet, és gondolkodás nélkül belement. És még félelmetesebb volt, hogy utólag sem látta be, ha hibásan döntött. Itt meg kell említenem, hogy soha egyikünk se csinált hiúsági kérdést abból, ha valamiben a másik véleménye bizonyult helyesnek. Így az utólagos be nem ismerés arra vallott, hogy az esetet nyugodtan végiggondolva se jutott helyes következtetésre.

De más ijesztő jelenségek is előfordultak.

Az első jelek még nem voltak túl nyugtalanítóak. Hiszen a húszéves is lehet feledékeny, figyelmetlen, holmiját elhagyó. Én – aki a legtöbb zavaró körülményt észleltem – mégis komolyabban vettem. De a családom többet írt az én túlzott aggodalmaskodásom számlájára, semmint hogy feltétlenül kezelendőnek ítélje a bajt.

János pedig minden olyasmit kereken elutasított, amiből csak a leghalványabban is arra lehetett következtetni, hogy már nem a régi, hogy felette sem állt meg az idő. Minden tettere, minden erre vonatkozó problémájára talált magyarázatot, kreált teóriát.

Holott sok mindent megpróbáltam már. De minden hiábavaló volt. Olyan ellenállást fejtett ki ebben, hogy nem tudtam mást tenni, csupán tehetetlenül szemlélni az eseményeket. A legutóbbi hónapokban már Péteréssel együtt, mert egy ideje ők is aggasztónak ítélték meg a helyzetet. Egyik próbálkozással sem értem el eredményt. És ha ő nem hajlandó orvoshoz menni, akkor semmit sem tehetünk.

Legújabban még riasztóbb dolgot tapasztaltam. Időnként nem értette meg, amit mondtam. Hallott mindent rendesen, csak az értelmét nem fogta fel. És az volt a legfurcsább, hogy ez szelektíven jelentkezett. A munkájával kapcsolatban például nem fordult elő.

Nemcsak attól kell hát félni, összegeztem magamban, hogy leütötték-e, kirabolták-e, rosszul lett-e, karambolozott-e vagy más baleset érte, hanem attól is, hogy talán eltévedt valahol, és nem talál haza, hogy céltalanul vagy valami irreális képzetnek engedelmessé bolyong az utcákon. Nem beszélve arról, hogy ilyen állapotban sokkal nagyobb a valószínűsége valamilyen inzultusnak vagy balesetnek.

Péter valamivel korábban érkezik, mint ígérte. Csak csipeget a reggeliből. Közben elmondom a gondolataimat. Egyetértünk a helyzet megítélésében. Azután megbeszéljük, mit tegyünk.

Először is felhívjuk a munkahelyét, mit tudnak róla.

Hát nem sokat.

Valamit azért mégis.

János napközben némileg zavartnak tűnt. Többször eltévesztette, milyen nap van, délelőtt-e vagy délután, hány óra. És állandóan keresett valamit. Ami munkája volt, azt tökéletesen elvégezte. Tegnap, szerdán szinte egész nap az ebédjét kereste, amit valamikori, ma már gyógyszert nem, csak szénhidrátszegény diétát igénylő cukorbetegsége miatt itthonról visz mindennap magával. Olyan félnégy tájban lement a kocsihoz megnézni, nem hagyta-e ott reggel. Onnan azután nem tért vissza.

Lassan mindenki készülődött haza. Azt gondolták, hogy János már nem tartotta érdemesnek visszafordulni. Most meglepve hallották a történeteket.

Ezek után végképp bizonyossá vált, hogy az esetenkénti zavartságának szerepe van az eltűnésében. És persze az is nyilvánvaló, hogy nem túloztam, amikor bajokat emlegettem. Ugyanakkor természetes, hogy másoknak, még a család tagjainak is sokkal később tűnt fel ez, mint nekem, aki együtt élek vele.

Először is utánanézték az intézetben, hogy a szokott helyén áll-e a kocsi. Ám a hely üres volt. Két munkahelyi főnöke kocsiba vágta magát és bejárták a környéket, hátha valahol ráakadnak.

De nem találták sehol.

Közben bejelentjük a rendőrségen az eltűnését. Péter elmegy a piacra, látták-e tegnap. A piacfelügyelőtől érdeklődik, aki ismeri.

Nem, nem látta.

Viki, a fivérem veje is bekapcsolódik a keresésbe. Péterrel elmennek Dunavarsányba, ahol nyaralónk volt. Tavasszaladtuk el, mert már nehezünkre esett gondozni. János fájó szívvel vált meg tőle. Hátha odament...

Nekem nem is szólnak róla. Csak akkor akarják majd említeni, ha eredménnyel járnak.

Én otthon maradok. Hátha megjön. Hátha jön egy telefon, egy értesítés róla. Esetleg tőle.

Bennem is felmerül Dunavarsány. Felhívom a vevőt, Sándort. Az ő felesége egész nyáron kinn van a gyerekekkel, ő maga is naponta kijár. Az apjáéknak rézsút szemben van a nyaralójuk, több évtizede ismerjük egymást. Nyaranta ők is kinn tartózkodnak. Szóval, ha kiment, nekik látniuk kellett.

Sándor készséges. Természetesen utánanéző. Sőt! Ennél többet is segít. Taxis, és értesíti társait, hogy keressék. Ők keresztül-kasul bejárják az egész várost. A leírás alapján talán ráakadnak. Mindenesetre fokozottan figyelik a céltalanul csellengő idős férfiakat.

A tv is részt vesz a felkutatásában. Közli a fényképét és a felhívást, hogy aki felismeri, az jelentkezze.

Ettől kezdve szinte állandóan cseng a telefon. Izgatottan kapom fel minden alkalommal. És ebben a helyzetben mindegyik, amelyik nem a megtalálásáról szól, csalódást okoz. Csak megdöbbenés, aggodás, féltés. De Jánostól, Jánosról semmi hír.

Így telik el a nap. Délután megjelenik Ági is, a menyem, a két gyerekkel. Zoli és Dávid ijedtek. Nem tudják hová tenni ezt az egészet. De hiszen mi is értetlenül állunk előtte, nekünk is hihetetlen, ami történt, ami történik.

Ülünk és várunk. Felcsillan a szemünk minden egyes telefonnál, és lehervadva számolunk be az érdeklődőknek arról, amit tudunk. De természetesen végtelenül jólesik a barátok, ismerősök együttérző telefonja.

Este Ági a fiúkkal hazamegy. Péter megint sokáig marad. Éjjel azután ő is haza-

indul. Reggelig úgysem tehetünk semmit.

Csak hát reggel sem. Vagyis, hogy ismét csak várni tudunk.

A várakozásnak sokféle indoka, célja lehet, és az határozza meg a hangulatát. Ez a mostani a legrosszabb fajtából való.

Telefonálnak, jönnek az érdeklődők. Közülük is legtöbbször régi barátunk, Gyuri és egyik főnöke, Miklós. Mindketten velünk éreznek, próbálnak segíteni a keresésben. De rajtuk kívül nagyon sokan vannak, akik *csupán* naponta, esetleg *csak* két-háromnaponként jelentkeznek. És Irénről is említést kell tenni, aki nagyon régi barát, és most szintén állandóan érdeklődik.

No, meg persze nem hagyhatom szó nélkül Magdi barátnőmet, a szomszédomat, aki át-átszalad, hogy ne legyek egyedül, amikor az enyéim dolgoznak, iskolában vannak. Magdinak otthon alkalmazkodnia kell ahhoz, hogy nemrég operált férjét ápolja, ellássa, utólagos vizsgálatokra, kezelésekre kísérje. De amikor csak teheti – ha csak néhány percre is – benéz, áthoz valami ennivalót. Tudja, hogy most ezzel nemigen törődöm.

Délután, munkából jövet megint megérkezik Ági. Hozza a fiúkat is. Most már gyérülnek a telefonok. Inkább tőlünk várnak híreket.

A kapucsengő szólal meg. Egyszer. Márpedig akik rendszeresen járnak hozzánk, azok kétszer nyomják meg a gombot.

Izgatottan rohanok ki.

Az egyik szomszédomat keresik.

Egy idő múlva megcsörren a telefon. Felveszem. A fivérem érdeklődik, van-e valami újság.

– Sehol semmi.

Alig teszem le a kagylót, megint keresnek. Fásultan veszem fel.

– Itt van a bácsi, akit keresnek... – hallom.

*

Izgalom fog el. Szinte az ájulás környékez. Megijedek, hogy valamit nem hallok (jó), hogy az idegességtől nem tudom megjegyezni, hol van. Hallom a telefonban a női hangot, de jóformán alig értem. Közbevágok:

– Adom a menyemet, mert nem értem jól.

Ági ugrik a készülékhez. Eléteszek tollat, papírt. Mellette állok és lesem mit mond, mit ír le.

Péter fut be. Nem kérdez. Elég ránk néznie. Ahogy mindnyájan íjként megfeszített testtel, figyelve próbálunk valamit kihámozni Ági válaszaiból. Ő meg most már elismétli a hallottakat, hogy minél előbb értesüljünk mindenről.

Igen. Autóklinika, Gubacsi út. Nagyon köszönjük. Azonnal megyünk érte.

Taxit hívunk. A két fiú is velünk szeretne jönni. De hát nélkülük is hárman megyünk, negyediknek meg Jánost hozzuk haza. Dávid hamarabb beletörődik, ő még csak tízéves és nem ágaskodik benne a kamasz ellenállás, mint a tizenharmadik évében járó Zoliban. Azután ő is belátja, hogy nem tehetünk másképp.

Perceken belül ott van a rendelt kocsi. Hazavisszük előbb a gyerekeket, mert otthon van minden játékuk, könyvük, otthon tudják, mit hol találnak, ha megéheznek. Nem először és nemcsak ilyen rövid időre maradnak egyedül. Zoli már sok mindenről tud gondoskodni, de Dávid is eléggé önálló. Gyakori verekedésüket pedig minden esetben

felfüggesztik, ha egymásra vannak utalva. Miattuk hát nem kell aggódnunk.

Rohanunk tovább. Mereven nézzük az utat, mintha ezzel siettethetnénk a taxit. Végre odaérünk. A pilótát megkérjük, hogy várjon. A portás mutatja az irodát, oda menjünk. Szinte futva tesszük meg a rövid utat.

Az iroda ajtaja nyitva van a nyárias melegben. Jobb oldalon íróasztal, mögötte negyvenes éveiben járó, rokonszenves nő. Vele szemben székek.

Az egyikén János.

Az utóbbi években, de különösen a legutóbbi hónapokban fogyott is, meg öreges is lett a mozgása. Megfáradt és lelassult.

De aki most ott ül a széken, az láthatóan beteg. Széles mosollyal, látható örömmel fogad minket. Alig tudom visszanyelni a könnyeimet.

– Gyere, Jancsikám. Viszünk haza – lépek oda hozzá.

– Hazamegyek én. Nem kell vinni engem!

– Kocsival jöttünk érted.

Nem ellenkezik, szó nélkül engedi, hogy feltámogassuk. Mert támogatni kell. Figyelmeztetni, hogy lépcső van. Be kell segíteni a taxiba.

Közben a kedves, segítőkész tisztviselő elmondja, hogy János elindult hazafelé. Ő pedig észrevette, hogy a kocsin térfereg, s hogy bizonytalan a mozgása. Visszavitték hát az irodába. Aztán a forgalmija alapján kikeresték a telefonkönyvből a számkat és felhívtak. Közben egyikük emlékezett rá, hogy a tv is kereste, bemutatta a fényképét. És hogy hogyan került ide? Úgy, hogy a kocsit karambolos, kormányozhatatlan. Autómentő hozta be, Jánossal együtt. Az is kiderül, hogy a munkaidő már lejárt. Csak arra vártak, hogy Jánosért menjünk.

A szervizzel megbeszéljük, egy-két napon belül visszajövünk és megtárgyaljuk, mi legyen a kocsival. De most ők is, mi is sietünk.

A taxiban János úgy viselkedik, mint egy gyerek. Meséli az élményeit. Hogy mennyire dobálta a kocsit. Mert eltört a tengely. És kormányozhatatlanná vált. Úgy ment neki egy teherautónak. Amikor kiszállt, akkor látta, hogy a jobb első kerék nem áll, hanem fekszik. Azután jött az autómentő, és idehozta. (Azt még a szervizben tudtuk meg, hogy személyi sérülés, szerencsére, nem történt.)

És járt a Fehérvári úti piacon is. Meg az ottani rendelőintézetben. Nem tartották ott megfigyelésre. Mindjárt elengedték. Ő meg felszállt egy éjszakai buszjáratra. A körútnál szállt le. Ott van egy cukrászda, ahol nagyon finom amerikai fagyaltot evett. Ja, a piacon meg sóskiflit és banánt vett magának.

Hogy hogyan került Lágymányosra? Mit keresett ott? Rejtély. Igaz, hogy onnan költöztünk Zuglóba. De annak már tíz éve!

Csak hallgatjuk. És megkockáztatunk néhány kérdést az elmúlt két napról. Nem tud válaszolni rájuk. Csak azt hajtogatja, hogy az az amerikai fagyalt nagyon jó volt.

Többet nem kérdezősködünk. Majd holnap. Ha kipihente magát.

Hazaérünk. János leül a hallban a szokott helyére, az asztalhoz.

– Hozok valamit enni, jó?

– Igen. Valami levest vagy leveseset kérek.

Mohón kanalaz.

– Nagyon finom.

– Ne csak a levét edd. A csibehúst meg a zöldséget is.

Nem adok sokat, nehogy hirtelen túlterhelje a gyomrát. De megeszi és kér még.

Merek egy keveset újból a tányérjába.

Lassan eszik, közben meg-megpihen. Ilyenkor néha el is bóbiskol.

– Kérsz még egy kis gyömbéres almakompótot?

– Azt még ennék.

A gyerekeknek telefonálunk. Odaadom Jánosnak a kagylót, hadd üdvözljék egymást.

Péterek hazamennek. Mindnyájunkra ráfér a pihenés. Gyorsan megágyazok, kicsit rendbe hozom Jánost és lefektetem.

Én is bekapok valamit, ellátom a feltétlenül szükséges konyhai teendőket. Jöhet a fürdőszoba, és utána a pihenés. Korán, de fáradtan kerülök ágyba.

Péntek van, május nyolcadika. És úgy érzem, hogy minden rendben van. Vagy legalábbis rendbe jön. Természetes, hogy két ilyen nap után János fáradt, dekoncentrált. És ki tudja, milyen volt az az ütközés? Hogy mekkora sokkot okozhatott? Hogy mi idézhetett elő ideiglenes amnéziát?

Szép reggelre ébredünk szombaton. Csak az én esti optimizmusom szállt el. Mert rá kell ébrednem, hogy ez a zavartság nem a karambol folyamán keletkezett, hanem azért tűnt el, mert már zavart volt. És persze egyéb előzmény is erre utal. Szóval nincs minden elintézve azzal, hogy megkerült. Ezt csak az előző napok feszültsége, a megtalálás öröme sugallta.

János felkel. Tisztálkodás, reggeli. Jó étvágygal eszik, és közben nem kell pihennie. Igaz, hogy utána ágyba kívánkozik.

Óvatosan kérdezgetem arról a bizonyos két napról. De most sem emlékszik többre, mint amennyit tegnap elmondott. És mindegyre visszatér a remek fagyalt dicséretére.

Szundít egy kicsit délelőtt. Telefonál Zoli, hogy kora délután jöhetnek-e, nem fáradt-e a Maci.

– Dehogy, dehogy! Csak jöjjenek! – Alig várja már, hogy lássa őket. Mindjárt indul is borotválkozni, ami reggel bizony elmaradt.

Míg borotválkozik, én az ebéd befejező műveleteivel vagyok elfoglalva. És ez a nyugalmas időpont a legalkalmasabb arra, hogy magyarázattal szolgáljak, miként lett János a család Macija.

Péter ugyanis nem az ő fia. Az első házasságomból született. Tizenöt éves volt, amikor összekerültünk. Nem akarta elfoglalni Péter apjának a helyét, Péterben pedig megfért és megfér mindkettő szeretete. És mivel János régebben mackós jelenség volt, *Maci* lett belőle. Az unokák is természetesnek tartják, hogy van egy nagyapjuk (az anyai már nem él) és van egy Mackójuk. Mi sem természetesebb ennél. De nemcsak a család, a szőkébb baráti kör is Macinak, Mackónak, Medvének titulálja.

Délután lubickol a boldogságban, ahogy az unokák a megkerülését ünneplik. De komolyabb dolgokról is szó esik. Beleegyeznek, hogy lazít egy kicsit. Sőt! Az idén még két hét üdülésre is hajlandó. Sőt! Még arra is, hogy valamilyen roborálószer szedjen, ha az orvos javasolná. A rendelőbe mindenképpen el kell menni, hiszen valami oka kell, hogy legyen az amnéziának is, az előzményeknek is.

Fel vagyunk készülve az ellenállására, de nem. Mindenbe beleegyeznek.

Másnap, május 10-én választás van. János máshol szavaz, mint én, mert ő részt vesz a szavazatszedés, szavazatszámlálás munkájában. Azaz: csak részt venne. Hiszen olyan gyenge, hogy semmiképpen sem bírna ott ülni nemhogy egész nap, de még egy órát sem. Arról azonban nem hajlandó lemondani, hogy szavazni menjen. Végül ki-egyezzünk abban, hogy elkísérem, és majd megmondjuk, hogy csak szavazni jött, mert

beteg. Ha ránéznek, úgyis látják rajta. Azután együtt elmegyünk oda, ahol nekem kell szavazni. Mert arra az időre sem hagynám szívesen egyedül otthon. Utána pedig együtt jövünk haza.

Valóban nem kell magyarázkodnunk, hogy a szavazatszámolásán miért nem maradhat. Az értesítés azonban nem érkezett meg, hogy itt le is szavazhat.

Hazamegyünk és rövid pihenő után indulunk a másik szavazóhelyiségbe. Leadjuk a szavazatunkat mind a ketten. Utána vissza akar menni oda, ahol ügyeletes. És ott is akar maradni. Alig tudom lebeszélni.

Hétfőn reggel a körzeti orvoshoz készülünk. Előbb azonban telefonálok az intézetbe, hogy János megkerült, de gyenge, nem tud bemenni.

Bizony gyenge! És nem enged taxit hívni. Igaz, hogy csak egy villamosmegállóról van szó, de a megállóig is alig tudom eltámogatni. Amikor pedig leszállunk, továbbra is fogja az ajtón belüli fogódzkodót. Szerencsére észreveszem és elrántom a kezét, mielőtt még rácsapódna az ajtó, s esetleg még magával vonszolná a villamos.

Az orvos megvizsgálja, és rögtön látja, hogy ennél többre van szükség. Kórházba utalja. Amíg János az öltözőfülkében van, mondom az orvosnak, hogy az amnézián túl időnként zavarodott is. A térés időérzéke szinte egyáltalán nem működik.

A beutaló belgyógyászatra szól, és gyengeséget jelöl meg. Az orvos nem akarja az amnéziát, a zavart feltüntetni, nehogy az János ellenkezését vonja maga után. Hanem azt mondja, hogy mindezt szóban közöljem a kórházban. Már csak azért is én tájékoztassam az ottani illetékes orvost, mert János nem sokat érzékel mindebből.

Amikor hazafelé megyünk, a villamoson ugyan az ajtónál áll, amikor le kell szállnunk, de láthatóan nem tudja, mit kell tennie. Én már lenn vagyok és próbálom lesegíteni. Közben mondogatom: – Lépjél le. Emeld az egyik lábadat, és lépj lefele.

Szerencsére az első ajtónál vagyunk, így nincs semmi baj. A vezető türelmesen kivárja a manőver végét.

Végre hazaérünk. János lepihen, el is szundít. Én az ebédkészítéshez fogok.

Csörög a telefon. Luxemburgból keresi az egyik üzleti partner. Az intézetben hívta, ott mondták, hogy itthon találja.

Nem kell keltenem, felébred a készülék csengetésére. Odaviszem neki a telefont, és félve várom, hogy mi lesz most.

Semmi gond! Kifogástalanul tárgyal angolul. Egy kérdésben nem tud választ adni a partner. De nincs baj, itt van mellette a kolléganője, ebben a témában ő az illetékes. Igaz, angolul nem tud, csak franciául. Ez se probléma. János franciára vált. Aztán egy pillanat türelmet kér, hogy választ tudjon adni egy kérdésre. Int, hogy adjam az aktatáskáját. Kiveszi a határidőnaplóját, és mondja a választ.

A beszélgetés kifárasztotta, elpilled.

Megdöbbenő ez a kettősség. Egyrészt a biztos, szakszerű tárgyalás, szinte frissesség a beszélgetés folyamán, másrészt a testi-szellemi kimerültség jelei más, teljesen hétköznapi ügyekben.

Délután két főnöke látogatja meg. Megismétlődik a délelőtti jelenség. A munkával kapcsolatos témákban a régi János van jelen. Beszél, javasol, véleményez. Amikor pedig másról esik szó – akár a jelenlegi egészségi gondjairól –, teljesen elveszti az érdeklődését. Az előbbi magabiztos szakember összeesik. Hirtelen fáradt öregember lesz.

A látogatók azzal mennek el, hogy továbbra is igényt tartanak a munkájára, de pihenje ki magát. Kórház után is maradjon valamennyit itthon. Az elvégzendőket majd eljuttatják és érte jönnek. Még jobb lesz, ha beszerzőnk egy faxot. Akkor otthonról is

intézhetsz sok mindent.

Később barátaink, ismerőseink érdeklődnek János hogylétéről. Ő megy a telefonhoz. Mindenkiel közli, hogy köszöni, remekül van, nincs semmi baja. Kedélyeskedik, sziporkázik.

Utána vissza kell támogatni a fekhelyéhez, a mintegy hat méter távolságra. Közben csak egyszer kell megpihennie.

A privát szférában csak Péterék és főleg az unokák tudják kiváltani az érdeklődését. Ők ma is eljönnek.

Másnap reggel 8-ra kell a kórházba mennünk. Koránkelők vagyunk, így a mostani lassú készülődés mellett is időben indulunk. Reggel szólok Jánosnak, hogy a kórházban a felvételt általában vérvétellel kezdik. Ezért éhgyomorral ajánlatos menni, de készíték szendvicset, hogy rögtön utána enni tudjon.

Nem tudom, elfelejtette-e, vagy megéhezett, de amíg zuhanyoztam, kiment a konyhába és bereggelizett.

No, nem baj. Majd szólunk, hogy halasszák másnapra a vérvételt.

Szerencsére beleegyeznek abba, hogy taxival menjünk. Másképpen nem is bírnám a csomagot is vinni, meg őt is támogatni. De így különösebb gond nélkül beérünk.

Egy nővér az egyik kórterembe irányít. Háromágyas szoba, de csak kerten lesznek. Kicsomagolok, mindent megmutatok, hová teszem, segítek az átöltözésben. Azután kimegyek a folyosóra, hogy megvárjam az osztályos orvost és beszéljek vele. Rövid idő után meg is jön, de már rohan tovább, nincs most ideje rám. Nem tehetek mást, délután majd korán jövök, hogy még itt találjam.

Nővér sincs a láthatáron. Ezért János lelkére kötöm, ha vért akarnak venni tőle, mondja meg, hogy már evett.

Délután korán érkezünk Péterrel, de a kis doktornő már elment.

– Volt valamilyen vizsgálat? – kérdem Jánost.

– Vért vettek.

– Nem mondtad, hogy ettél?

– Nem kérdezték.

Életemben többször voltam már kórházban. Ebben is, több más osztályon. De olyan még nem fordult elő, hogy vérvétel előtt meg ne kérdezték volna, hogy ettem-e. Úgy látszik, itt más a szokás, bár eléggé furcsa. Én nem értek hozzá, de az eredményt nyilvánvalóan megváltoztatja. A jobbik eset az, ha kitűnik, hogy a beteg gyomra nem volt üres. Akkor csak felesleges ráfordítás történt. A rosszabbik variáció az, ha emiatt téves következtetéseket vonnak le.

Másnapra kiderül, hogy az első esetről van szó, mert megismétlik a vizsgálatot. Most sikerül a doktornővel is beszélünk. Amikor a fizikai és szellemi zavarairól számolunk be, közli, hogy ilyesmit nem vett észre. De úgyis kivizsgálják, s akkor majd minden kiderül. Amikor megkérdezte Jánost, hogy mi a panasa, azt a választ kapta, hogy ragyogóan érzi magát. Csupán az a baja, hogy bevittük a kórházba. Az igaz, hogy elmesélte kétnapos eltűnését, hogy nem emlékszik mindenre, de ez lehet ideiglenes amnézia is, amit a karambol idézhetett elő, és rövid időn belül megszűnhet. Ettől a véleményétől az a tény se tántorította el, hogy az ütközés nyilván bolyongásának a második napján történt, hiszen akkor került a kocsival a szervizbe.

Hát majd meglátjuk, mit mondanak a vizsgálatok, és tapasztalunk-e javulást.

Hanem már majd egy hete van benn, és még mindig csak egy röntgenvizsgálat volt. A felvétel mutatja a Hodgkin-kór nyomait, de változás nincs az Onkológiai Intézetben

végzett legutóbbi, negatív eredménnyel zárult kontrollvizsgálathoz képest.

János fizikailag egy kicsit jobb állapotban van, amiben nyilván döntő szerepet játszik a kényszerű pihenés.

Zavart képzei, elképzelései azonban továbbra is vannak. Amikor kinn ülünk a folyosón és közeledik valaki, szinte minden esetben rokont, ismerőst vél felfedezni benne. És akkor is nehezen látja be a tévedését, ha az egy másik kórterembe nyit be, vagy idegenként megy el mellettünk.

Egyébként egy Heine-kötetet vitt be a kórházba, persze eredetiben. Azt olvassa.

A szobatársa hazament. Most egyedül van. Amikor legközelebb megyek látogatni, zárva a szobája. A kulcsra akasztva a névjegyét találom. Az van ráírva:

– Mindjárt jövök. Telefonálni mentem.

Alatta az aláírás helyett a családi levelezésünkben szokásos, mindig mosolygó mackófej.

Leülök a folyosón és várok. Körülbelül húsz perc múlva jön vissza. Most, hogy egyedül jön, látom, hogy továbbra is nagyon lassú, lépései bizonytalanok.

– Bejelentkeztem egy távoktatási spanyol nyelvtanfolyamra – újságolja. – Tárgyalunk egy spanyol céggel. Ha lesz belőle valami, akkor jól jön majd a nyelvtudás.

– Persze – mondom, azon igyekezve, hogy úgy tűnjék, természetesnek tartom ezt a lépést a jelenlegi szituációban. Azután arra gondolok, hogy talán szellemi állapotának felmérésére szánja a tanulást.

Az orvossal azóta sem tudok találkozni. Pedig idegesít, hogy semmi sem történik. Azután hétfőn végre azzal fogad János, hogy EEG-n volt.

Na végre! Talán most felgyorsulnak a vizsgálatok!

Kedden délelőtt cseng a telefon. János hangját hallom: – Mehetek haza. Most. Értem tudsz jönni?

– Természetesen. Máris indulok.

Nem mondom neki, hogy – enyhén szólva – furcsállom ezt az eljárást. Hogy egy olyan beteget, akinek segítségre van szüksége a hazamenetelhez, azonnali hatállyal elküldjenek. Néhány nappal előbb, de legkésőbb előző nap szokták közölni ezt. Akkor van idő szólni a látogató családtagnak. Szóval eléggé szokatlan ez így. És mi van, ha éppen nem vagyok otthon, vagy – mondjuk – egész nap rossz a telefon?

No, ne morfondírozzunk! Menjünk azonnal érte ...

Szeretnék beszélni a doktornővel, mielőtt hazamegyünk. Csakhogy sehol sincs, és hiába érdeklődöm utána. Végre az egyik nővér közli, hogy ma az alagsori ambulancián rendel. Odamegyünk Jánossal és a csomagokkal. De a doktornő most éppen ott sincs. Jánost leültetem. Várunk. Végre megérkezik. Sietve tárgyal, hiszen eleget váratta már a betegeket. De azt elmondja, hogy Jánosnak más baja nincs, mint hogy kimerült. Az ő korában már kényelmesebben kell élni. Az EEG eredménye még nincs meg, de amint megkapja, értesít bennünket. A zárójelentés a férjemenél van. Szóval, semmi izgalom, semmi pánik. Nincs itt semmi komoly baj. Ha nem hajszolja túl magát, akkor nem kell egy újabb eltűnéstől tartani.

Az ember szívesen hallja a jót, és hajlamos azt el is hinni. De azért vannak itt érthetetlen dolgok. Például az, hogy a panasszal kapcsolatos egyetlen vizsgálat, az EEG eredményének az ismerete nélkül küldi haza a doktornő a beteget és mond diagnózist.

János láthatóan elfáradt a sok várakozásban. Taxival megyünk haza, és gyorsan lefektetem. Készítek hamar ennivalót. Ebéd után János elalszik. Én meg kicsomagolom a kórházból hazahozott holmit.

Kezembe kerül a zárójelentés. Ez áll benne:

„...a beteg... a környezet elmondása szerint időnként zavart, bizonyos időszakokra amnéziás, a beteg ezt... negálja. Durva neurológiai eltérés nincs... Mindvégig térben és időben orientált volt... az esetleges idegrendszeri eltérést célzó EEG-vizsgálat folyamatban van... Idegrendszeri panaszok esetén javasolt a területi ideggondozó felkeresése.”

A terápiái javaslat pedig naponta 2x1 tablettát Trental.

*

Uramisten! Mit nem feltételez a doktornő?! Hogy a környezet – mármint a család – nem létező, méghozzá elmebeli panaszokkal próbálja megtéveszteni az egészségügyet. Pedig a beteg minden ilyen panaszt tagad. Szerencsére az orvos résen van és nem engedi, hogy valamilyen általa nem ismert okból egy csupán legyengült öreget a családjá zavar elméjünek, bolondnak nyilvánítson, nyilváníttasson.

De ha kételkedik a mi szavunkban, még fokozottabban kellene a vizsgálatok eredményeire támaszkodnia. Csakhogy vizsgálatok nélkül nincsenek leletek, nincsenek objektív eredmények.

A doktornő nemcsak hanyag, hanem rosszhiszemű is, mégpedig saját orvosi és emberi lelkiismeretlenségéből levont következtetések alapján. Szerencsére, hozzá hasonlóval nem volt dolgunk János betegsége kapcsán. Sőt! A többi orvosra csak hálával tudok visszagondolni: nem volt köztük olyan, aki ne nyújtotta volna – a jelenlegi néhez, korlátozott lehetőségek mellett is megkeresve a lehetőségeket – a maximumot a vizsgálatok, a kezelések vagy a beavatkozások során.

A felháborodásom még akkor sem csökken, amikor a körzeti orvosnak átadom a jelentés egy példányát, előtte sem titkolva vagy szelídítve a véleményemet.

A doktor ismer, elhiszi, amit a férjem állapotáról mondok. És annak alapján szellemi leépülésre gyanakszik. Azt tanácsolja, hogy ne engedjük egyedül az utcára. De hiszen néhány napi pihenő után továbbra is bejár dolgozni. A faxot se engedte beszerezni. Nem tudna egész nap otthon ülni. Még azt a tanácsot kapom, hogy – biztonság kedvéért – az iratairól készítsünk másolatot, és azt hordja magánál. De ezzel sincs otthon sikerem. Pedig úgy mondom el, hogy mindnyájunknak célszerű lenne másolatokkal járni, nehogy az eredetit ellopják és valamilyen illegális, esetleg büntetendő tevékenységre felhasználják. Egyébként ilyenben már volt is részünk. János ellopott személyi igazolványával mobiltelefont vásároltak, és horribilis számlát produkáltak. Fizetnünk ugyan nem kellett, de utánajárásunk, bosszankodásunk bőven volt vele.

Mindenesetre megvárjuk, mit mutat az EEG.

Közben az asztmám is erősebben kínoz. Felkerestem hát a tüdőgyógyászt. Megkérdem egyúttal, hogy milyen nyugtatót használhatok, és ennek kapcsán szóba kerül nagyobb idegi megterhelésem oka, férjem állapota. Ő Alzheimer-kórra gyanakszik, és nem sok jóval biztat.

Gyuri barátunk szintén arra tippel. Anyjával végigélte a betegség minden fázisát, végigszenvedte a betegség előrehaladásának minden újabb jelét.

Egy hét múlva már türelmetlen vagyok. Érdeklődöm a kórházban, hogy mikor kapunk eredményt. Még nem tudja adni, mondja a doktornő, mert írásban még nem kapták meg. De telefonon érdeklődött, és feltétlenül keressük fel a neurológus szakrendelést.

Megint nem stimmel valami. Az ambuláns EEG-vizsgálaton ugyanis rövid várako-

zás után kézhez adják az eredményt. Itt egy hét sem volt elég hozzá? És ha már megvan, csak nem küldték át, akkor miért nem megy a belgyógyászat érte? Különösen akkor, ha már tudja, hogy valami baj van? Hiszen egy belgyógyászati osztály egy napot sem lehet meg vizsgálati eredmények nélkül!

– Kedves doktornő! És mit mondjunk a szakrendelésen? Hogy ön üzente, hogy menjünk? És mivel nem mond többet telefonba, kezdjék újra a vizsgálatot, vagy a szakrendelés találja ki, mi a probléma? Ma május 26-a van. És 18-án volt a vizsgálat. A kórház saját laboratóriumában! Hogyan végeznek ilyen lassú eredmények mellett gyógyítómunkát?

– Igen, igen – hadarja. Igyekszik hamar jelentkezni.

Hát ez nem sok.

Végre újabb egy hét múlva szól, hogy mehetek a leletért.

Azonnal indulok. De hosszasan kell várakoznom, mert főorvosi megbeszélés van. Végre meglátom egy orvos társaságában. Odamegyek hozzá.

– Jaj, kérek még egy kis türelmet!

– Elég régen várok, és mindössze a leletet kell ideadnia.

– Mindjárt jövök – és már el is libben.

A feketekávé után végre rám kerül a sor.

– A lelet mindenben igazolja az önök által elmondott esetenkénti zavart állapotot. Bármilyen magatartásbeli, sőt személyiségi változásokra is lehet számítani. Sürgősen további vizsgálatokra van szükség.

Mintha fejbe csaptak volna. – De, doktornő! Hiszen ön most pont az ellenkezőjét mondja annak, mint amit a zárójelentésben leírt!

– Igen. De azért elvégeztük a vizsgálatot. Annak ellenére, hogy a beteg tagadta, hogy zavarai lennének.

Ránézek a leletre. Május 21-én állították ki. Ma pedig június harmadika van. A vizsgálat óta tizenhat nap telt el.

– Én nem vagyok orvos. De úgy gondolom, a zavart állapot éppen a dolgok irreális, valótlan érzékelése. És nagyon furcsállom, hogy arra a vizsgálati eredményre, amely sürgős további intézkedéseket igényelhet, egy fél hónapot kell várni.

– Most küldték át.

– Át is lehet küldeni érte, doktornő! Az egyhetes nagy semmi, amiben a férjemet részesítette, továbbá a zavar tényének a kivizsgálása helyett a család meggyanúsítása azzal, hogy valótlan közlésekkel akarjuk félrevezetni a kórházat, már megalapozta az önről alkotott véleményemet. A mai találkozásunk sem változtatott ezen. A legjobb az lesz, ha mindketten gyorsan elfelejtjük egymást. Minden jót!

Választ nem várok. Megfordulok és indulok haza.

Otthon elolvasom a leletet. Sokat persze nem értek hozzá. De a vélemény egyértelműen igazolja a tapasztaltakat:

„Kisfokú diffúz működészavar és tudatéberségi szint ingadozás, ... jobb féltekei, ezen belidfronto-temporális területi működészavar.”

A lelettel felkeressük a neurológiai szakrendelést. És ezzel felgyorsulnak az események. A főorvosasszony hosszas felmérő beszélgetés és az EEG-lelet alapján egyebek mellett koponya MR-vizsgálatot tart szükségesnek. Ez lényegében szeletenkénti átvilágító felvételeket készít a koponyáról.

Az országban kevés ilyen berendezés működik, éppen ezért napi 24 órát üzemel a

minél jobb hasznosítás érdekében. Mivel sok a beteg és kevés a gép, előre kell kérni időpontot. És ez lehet akár két hét múlva is, a nap bármelyik órájában. A főorvosnő először egyeztet az illetékes egészségügyi intézménnyel, azután mehetünk a beutalóért. Felír a Trental mellé Nootropilt is az agy vérellátásának a javítására. Egyúttal közli, hogy Jánosnak jelenleg nem szabad vezetnie.

János eddig naponta többször érdeklődött, hogy mi lesz a kocsijával, mikor és hol fogják megjavítani, mikor lesz üzemképes. Ettől kezdve nem esik több szó az autóról. Amely egyébként Péterék udvarán áll. És amelyet nem szándékozunk megjavíttatni, megtartani. De az ő tudta nélkül nem akarunk semmit se tenni. Arra várunk, mikor lesz olyan állapotban, hogy beszélni lehessen vele erről.

Két nap múlva én megyek el a beutalóért. Június 14-én, vasárnap 20 órára szól. Megkérdem, hogy ez a vizsgálat egy esetleges agydaganat kimutatását célozza? A válasz némileg enyhíti a mondandót, de lényegében igenlő: – Azért kell elvégezni, hogy kizárhassuk a daganat lehetőségét.

Szóval felmerült a gyanú.

Amikor Gyurinak beszámolok róla, elgondolkodva mondja: – Talán jobb lenne az agydaganat, mint az Alzheimer-kór. Azon esetleg lehet segíteni...

Jó, hogy telefonon beszélünk. Nem látja a meghökkenésemet. Az elhangzott észérv ellenére is ijesztően hat rám. El is hessegetem magamtól.

Péter kíséri el Jánost a vizsgálatra, és hozza haza. Nagyméretű felvételsorozatot és zárt borítékban leletet kap.

A következő napokon is dolgozik. Halaszthatatlan a munkája. Hétfőn este is foglalt, így csak csütörtökön tudja elvinni a leletet, mert a doktornő hétfőn és csütörtökön rendel délután.

Amikor azután hazajön a rendelésről, kérdésekre közli, hogy agydaganata van. Ő már tudja vasárnap éjjel óta, mert felbontotta a borítékot. Nem vettem észre, hogy hiányzik az idevonatkozó Karinthy-könyv? Azóta olvasgatja, ki tudja, hányszor.

És nem szólt róla! Magában próbálta feldolgozni. Felfogni a felfoghatatlant! Tudomásul venni, hogy az a daganat uralni akarja a szervezetét, a tetteit! Hogy arról van szó: valamelyiknek le kell győznie a másikat! És ez a harc nem kerülhető el! És életre-halálra megy!

És mindezt olyan hangon mondja el, mintha azt közölné: – Képzeld, kiderült, hogy lúdtalpam van. Kénytelen leszek betétet hordani!

Eszembe jutnak Gyuri szavai:

„Talán jobb lenne a daganat, mint az Alzheimer-kór. Azon lehet esetleg segíteni...”

Persze! *Esetleg!*

Ettől kezdve szerepet játszunk egymás előtt. És mindketten tisztában vagyunk azzal, hogy a másik is ezt teszi. Egyikünknek sem új a szerep. Eljátszottuk már a Hodgkin-kór kezdeti kritikus szakaszában.

De jó volna ebből a rémálomból felébredni és együtt nevetni! Boldogan, össze-ölelkezve kacagni rajta, hogy micsoda bolond dolgok ijesztgetik az embert álmában.

Egyedül volt a szakrendelésen, mert szerinte semmi szükség arra, hogy kísérgessük.

Egyébként mostanában – talán a gyógyszereknek, talán a pár napi pihenésnek köszönhetően – biztosabban mozog, és valóban úgy érzem, hogy el lehet egyedül is engedni.

A neurológus azt mondja, hogy a tumor operábilis, és ez az egyetlen megoldás az életben maradásra. A daganat nő, mind több komplikációt okoz, és egy ponton túl

nincs tovább. Mindezt át kell gondolni, de nem ráérősen, hanem gyorsan. A betegség már nem rejtőzködik. Már vannak észlelhető jelei. Igaz, hogy minden műtétnek, a legegyszerűbbnek is van kockázata. Ezzel együtt az operációt javasolja. Mert az ellenkezője a további élet útját zárja el. Tehát gyors választ kér.

Mindezt elmeséli János, és azzal fejezi be: – Úgy döntöttem, hogy nem operáltatom meg magam. Hetvenöt éves leszek. Mennyi lehet még hátra? – folytatja. – Nem éri meg...

Hirtelen szóhoz sem jutok. Azután mégis megjegyzem:

– Persze, azt senki se tudja megmondani, hogy mennyi van még hátra. De úgy érzem, hogy ölbe tett kézzel várni mégsem lehet. Az ilyen vég értelmetlen.

– Én meg a műtétet látom értelmetlennek.

– Tudod mit? Ne dönts még! Gondolkozzunk.

– Jó. De nem érzem, hogy változtatnom kéne.

– Pihenj most le. És próbálj aludni. Nem akarsz egy nyugtatót?

– Nem. Nincs szükségem rá.

– Én beveszek egyet. Mert ami azt illeti, váratlan volt a hír. Azután el kell még mennem vásárolni. Csak kenyér és tej kell. Ide megyek a kisboltba. Mindjárt jövök haza.

A szomszédból telefonálok Péternek. Nem tudok beszélni vele, éppen vizsgáztat. Üzenetet hagyok, hogy az anyja kereste, mielőbb hívja fel a következő számot – és megadom Magdi barátnőm számát. Neki pedig röviden vázolólok a helyzetet, közölje Péterrel, ha telefonál. És azt üzenem, hogy munka után feltétlenül jöjjön el, hátha józanabban tudunk hármásban beszélgetni, dönteni.

Gyorsan elintézem a vásárlást, hamar otthon vagyok.

Nemsokára jön Péter. Amikor kaput nyitok neki, elhadarja, hogy beszélt a neurológus főorvossal, és kért tőle egy időpontot. Holnap délelőtt fogad minket. Talán többet tudunk meg. Megbeszéljük, hogy akkor ma nem forszírozzuk a választ.

De természetesen arról és csakis arról van szó. János ismételtelen kifejti a véleményét, Péter is az ezzel homlokegyenest ellenkező nézeteit.

Közbevetem, hogy egy rövid gondolkodási időben állapotunk meg. így aztán – hiszen minden gondolatunk ekörül forog – Karinthy könyvéről, betegsége tüneteiről és műtétjéről esik szó.

– Érdekes, hogy mennyi újnak tűnő részletre figyel fel az ember, ha érintettként olvassa – mondja János. – Arra azonban szinte szó szerint emlékszem a könyv első olvasása óta, amit Rudi nagybátyámmal kapcsolatban ír.

Nem ismertük, de mindketten tudjuk, mennyire szerette ezt a nagybátyját. Rudi újságíró, író, műfordító volt. De az orvostudományi egyetemen is végzett néhány szemesztert, mielőtt végleg az írásra adta volna a fejét.

Karinthynak az *Utazás a koponyám körül* című könyvében Sz. R.-rel jelölt Rudi pedig, amikor Karinthy közli vele, hogy agydaganata van, azt válaszolja, hogy csak akkor hiszi el, ha leletet lát pangásos papilláról. És zavartan reagál, amikor Karinthy kihúzza a zsebéből és átadja a bizonyítékot.

„Hát – mondja kissé rekedten – izé ... pikáns ...”

Másnap János dolgozni megy. Mi meg a neurológiára. János nem tud erről a látogatásról.

A főorvosasszony elmondja, hogy jóindulatú daganat esetén a műtét végleges meg-

oldást jelent. Sajnos, a két évvel ezelőtt jelentkezett melanoma nem sok jóval kecsegtet. Mert ez a rosszindulatú burjánzás álatomos és agresszív. Az első jelentkezését rendszerint újabb felbukkanása követi. És ebben az esetben a műtét csak rövid időre segít.

– Ez mit jelent?

– A szakirodalom ismer egyéves túlélést is. Mindezen kockázat mellett feltétlenül a műtét mellett kellene dönteni. Mert az kétesélyes. Műtéti beavatkozás nélkül azonban a jóindulatú tumor sem adja meg a továbbélés lehetőségét.

– Még egyet szeretnék megjegyezni – folytatja. – Lehet a betegnek magyarázni, a műtét mellett érvelni. De dönteni neki kell! Számos rossz tapasztalat van olyan esetekről, amikor a hozzátartozók kényszerítik ki a beleegyezést. Ilyenkor a beteg nem működik együtt az orvossal, az ápolóval, és ez általában végzetes. Pozitív döntés esetén várom a jelentkezésüket, hogy beutalót adjak az Amerikai úti idegsebészetre. És ne késlekedjenek – fejezi be.

Szinte kitámolygunk a rendelőből.

– Jó ég! – fordulok Péterhez. – Szinte már el is feledkeztem arról a tavalyelőtti esetről. Olyan jelentéktelennek tűnt.

– Biztos, hogy nem tulajdonítottatok neki jelentőséget, hiszen alig beszéltek róla. Hogy is volt az?

– Észrevettem, hogy Maci hátán egy szemölcs megnőtt egy kicsit, és az addig a bőr síkjából alig kiemelkedő barna pöttyből egy nyeles göböcske lett. Nekem is volt hasonló esetem. Amikor *te születtél*, a szülés pár órája alatt nőtt meg egy anyajegy, nekem is a hátamon. Akkor az orvos elmagyarázta, hogy az ilyen célszerű eltávolítani, mert könnyen rosszindulatúvá válhat. Rövidesen le is vétettem. Így hát Macinak is ezt javasoltam. Érdekes módon szinte azonnal elment vele a szakrendelésre. A szövettani vizsgálat melanomát állapított meg. A kontrollvizsgálat pedig kimutatta, hogy a beteg részt teljes egészében sikerült eltávolítani. Az onkológián megismételt ellenőrzés is igazolta ezt. A melanomáról addig sohasem hallottam. És mivel egy láthatóan idejében végzett, teljes sikerrel megoldott ügyről volt szó, és az amúgyis rendszeres onkológiai vizsgálat sem jelzett rendellenességet, napirendre tértünk felette.

– És még valami történt, amire nem figyeltünk fel. Most viszont, hogy ismerem a leletet, azt hiszem, hogy az is már a daganat jele volt. Ez szintén vagy két évvel ezelőtt történt. Látászavara volt Macinak. Kétszer, jóformán egymás után. Azt mondta, úgy fut a szeme előtt minden, mint amikor a tv-ben vízszintes sorokra bomlik a kép, és a sorok is pontokra szakadozva futnak, egymástól függetlenül. Volt vele a szemészeten. Azt mondták, hogy semmi különös probléma nincs. De ha még egyszer előfordul, akkor jelentkezétek. De többször nem tapasztalt ilyen. Én azt se tartom lehetetlennek, hogy Maci maga döntött úgy, hogy nem érdemes ezzel többet foglalkozni. És ha előfordult is máskor, nem ment el újabb vizsgálatra. És persze nem említette nekem.

Megállapodtunk abban, hogy az orvos tanácsait betartva, délután együtt beszélünk Macival.

Péter már ott van, amikor János hazaér. Még kényelembe se helyezi magát, amikor megérkezik Ági a két fiúval.

– Nézd – kezdem a beszélgetést. – Nem tudtam, hogy Ági is korábban el tud ma szabadulni, és hogy a gyerekek is eljönnek. De így legalább együtt vagyunk, együtt tudunk beszélni a mindnyájunkat foglalkoztató legfontosabb dologról.

– Miért kell mindenkinek az én agyammal foglalkoznia? – kedélyeskedik János.

– Bármelyikünknek volna bármilyen baja, ugyanezt tennénk. És persze, te is –

mondja Péter.

– Az egészen más – folytatja János az előző hangnemben.

– Akkor állapotodjunk meg abban, hogy mindnyájan elmondjuk a véleményünket. De dönteni te fogsz. Jó?

– Van más választásom?

– Ebben a családban megszoktuk, hogy minden lényeges dolgot megtárgyalunk.

– De ez nem olyan lényeges.

– Jancsikám, viccelni nincs kedvünk. Az életedről van szó!

– Egyszer meg kell halni. Nekem elég volt, amit éltem.

– De nekünk nem! – szakadt ki Zoliból, aki kamasz létére ugyan szégyelli az érzéseit kimutatni, de most nem is próbálja azokat eltitkolni.

A nála két és fél évvel fiatalabb Dávid is megszólal: – Nekem se – és Maci ölébe fúrja magát.

Mi hárman, felnőttek csak azt tudjuk elismételni, hogy az egyetlen esélyt a műtét nyújtja. Természetesen tudjuk, hogy mint minden sebészi beavatkozásnak, ennek is megvan a kockázata.

– De ha nem vállalom az operációt, akkor nincs kockázat.

– Nincs. Akkor magad dobsz el minden lehetőséget.

– Csak annyit ígérj meg, hogy alaposan átgondolod.

– Jó. Reggel majd választ adok.

Péterék indulnak haza.

Ági még búcsúzóul odaáll János elé: – Ugye, tudod, hogy nekem is te vagy a Nagymackóm?

Amikor ketten maradunk, már egyikünk se hozza szóba a témát.

János fáradt. Tulajdonképpen én is. Vacsorázunk, és szokásunk ellenére utána mindjárt lefekszünk. Mindkettőnk elnyom az álom.

Reggel minden idegszálammal várom a választ, de nem sürgetem. Már reggelizünk a hallban.

– A műtétet választom – szólal meg. – És úgy érzem, hogy túl fogom élni.

– Örülök, hogy így döntötték És én is úgy érzem, hogy sikerülni fog. Sikerülnie kell!

Nem vagyunk érzelősek, de most mindegyikünk talál a reggeli közben is halaszthatatlan sürgős tennivalót. János a gardrószeletrényben kezd matatni, én a konyhából hozok be egy poharat, amire semmi szükség.

Amikor az intézetbe indul, úgy búcsúzunk, mintha valamelyikünk utazni készülne.

*

Péter elmegy a beutalóért. Másnapra szól, június 22-ére.

Az intézet főigazgató-helyettese veszi kézbe a leleteket. Van, amit kétszer is megnéz, van amit félrerak. A melanomás bőreltávolításról szóló leletet sem méltatja különösebb figyelemre. Felcsillan bennem a remény. Talán nem azért nem foglalkozik vele, mert annak további folyamányát úgysem befolyásolhatja. Hátha nem tartja olyan lényegesnek, mint a neurológus. Bár rövid kapcsolatunk alatt meggyőződtem a fő-

orvosasszony szakmai hozzáértéséről és lelkiismeretességéről, nagyon örülnék, ha most az egyszer tévedne.

A sebész határozott mozdulatai olyan emberre utalnak, akinek a kisujjában van minden vonatkozó tudnivaló. Nem is kérdez semmit. Hiszen a leletekből mindent tisztán lát.

– Mindjárt jövök – mondja, és a felvételek egy részével elviharzik.

Néma csendben ülünk, miközben várakozunk rá. Hamar visszajön.

– A műtéti megoldás javasolt. Kockázata természetesen ennek is van, részben maga a műtét, részben a hetvenöt év, részben pedig magának a tumornak a természete. De az életben maradásnak nincs más alternatívája.

A pattogó, csak a lényegre szorító közlés az előbbi benyomásaimat erősíti.

Azután mégis rákérdez, hogy van-e nyomásfokozódásra utaló panasza a betegnek.

– Nincs – feleli János.

– És egyéb panasz?

– Semmi.

Félek, hogy megváltoztatja az elhatározását, ha elmondom az állandó álmodását, mozdulatainak a lelassulását, az időzavart és hasonlókat. Inkább hallgatok.

– Én holnaptól szabadságon vagyok, de adok egy beutalót 26-ára a professzor úr ambuláns rendelésére, idegsebészeti konzultációra.

– Na, kaptam néhány nap haladékot – mondja János.

Igen. Tudom, hogy benne is, bennünk is a kétségek és a remények váltják egymást. És nem beszélünk róla. Ha ő nem szól, mi nem hozhatjuk szóba. Keserves napok, hetek, hónapok ezek.

Újabb néhány napos várakozás.

Azután ott ülünk a professzorral szemben. Kezébe veszi a leleteket. Rövid pillantást vet rájuk.

– Igen, emlékszem – és sorolja azokat a tüneteket, ismérveket, amelyeket négy nappal ezelőtt szóban közöltünk a helyettesével. A névről nem, de a leletekről azonnal felismerte az esetet.

Csodálatos! Hiszen csak most legalább húszán mentek be hozzá előttünk. És hány beteggel foglalkozhatott az elmúlt négy napban?

A személyéből eddig is felénk áradó nyugalom, biztonság még fokozódik. Bízunk benne. És várjuk a véleményét. Ő pedig egyetért a helyettesével. Kíírja Jánost aneszteziológiai vizsgálatra. A műtét várható idejét július második, de valószínűbben harmadik hetében jelöli meg.

Péter kinn vár minket a folyosón. Tulajdonképpen mindhárman úgy érezzük, hogy sínen vagyunk, hogy most már haladunk a megoldás felé.

Hiába kérjük Jánost, nem egyezik bele, hogy valamelyikünk elkísérje a valószínűleg hosszú várakozást, fáradságot jelentő vizsgálatra. Csakhogy Zoli is jelentkezik. Telefonál, és közli Macival, hogy több mindenről szeretne beszélni vele. Úgy gondolta, jó alkalom lenne erre az az idő, amíg várnia kell a vizsgálatra. Vagyis, ha nincs a Mackó ellenére, ő vele menne.

Hát lehet erre nemet mondani? Még akkor sem, ha nyilvánvaló, honnan fúj a szél.

Haza is kísérte az ő medvéjét, csak azután ment haza.

János pedig elmeséli, hogy Zoli azzal a kéréssel állt elő: – Mesélj valamit a dédszüleimről!

János értetlenül nézett rá. Hiszen Zoli tudja, hogy ő nem a tulajdonképpeni nagyapja. Ismeri, szereti és rendszeresen látogatja a vér szerintit.

Zoli tátja, hogy bővebb magyarázatra van szükség: – Nem tudok semmit a szüleidről.

Egymásra nézünk Jánossal. Mindketten értjük a kérdés mozgatórugóit. A kamasz szégyellt azt mondani, hogy „Macikám, úgy szeretlek és úgy tekintelek, mintha igazi nagyapám lennél”. Nem, ez nem férfias dolog. Ilyet egy már pelyhedző bajuszú emberpalánta nem mond. De kerülővel János tudtára adhatja anélkül, hogy gyerekes elérékenyülést mutatsa. És János nem szégyelli, hogy meghatódik ezen. Eppen csak el nem olvad.

Telefonon várjuk az idegsebészeti intézet értesítését, mikor kell Jánosnak bevonulnia. Ő bejár dolgozni, én itthon szobrozok, nehogy elmulasszuk a fontos hívást. Ha mindenképpen el kell mennem, például valami ennivalót vásárolni, ezt akkor teszem, amikor Magdi otthon van. Mert akkor átviszem a zsinór nélkülit, és ő adott esetben át tudja venni az üzenetet. A nem feltétlenül szükséges mennivalóimat pedig elhalasztom.

Nehezen telik el július első hete. A második még nehezebben. János állapota romlott valamit. Még lassúbb, még aluszékonyabb, mint volt.

Egyik nap Péterék beállítanak mind a négyen, hogy elköszönjenek.

Még márciusban befizettek egy tíznapos görög útra. Az utóbbi hetekben – tekintettel János betegségére – le akarták mondani, de lebeszéltem őket róla. A felnőttekre nagyon ráfér már a pihenés. A gyerekek pedig – mondanom se kell – március óta várják első tengeri útjukat. Programjuk éppen arra az időre esik, amikor János kórházban lesz. És pont akkor jönnek haza, amikor János már várhatóan itthon lesz, amikor szükségem lehet a segítségeikre.

Három nap múlva indulnak. Addig még rengeteg tennivalójuk, csomagolnivalójuk van. Még jönnek az utazás előtt, de nem biztos, hogy négyen egyszerre. És csak rövid időre. Meg persze telefonon is beszélgetünk. És Görögből is naponta jelentkeznek.

Másnap János azzal ébred, hogy nem megy be az intézetbe. Egy kicsit még lustálkodik az ágyban.

Faggatom, hogy nem érzi jól magát? Fáj valamije? Fáradt?

– Nem – tiltakozik. – Nincs semmi bajom. Csak jólesik feküdni.

Úgy egy óra múlva felkel és rendbe hozza magát. Igaz, hogy nagyon lassan, de minden probléma nélkül. Kicsit később szól, hogy kimegy tejért.

– Nem volna jobb itthon maradnod?

– Szükségem van egy kis levegőre.

– Akkor veled megyek. Járjunk egyet.

– A, csak ide, a kisboltba készülök. Mindjárt jövök vissza.

Tíz óra lesz mindjárt, nekifogok az ebédkészítésnek.

Egy idő múlva idegesíteni kezd, hogy János még nem jött haza. Kiszaladok a kisboltba. Nem is járt ma ott.

Még egy ideig visszafogom magam. Tudom, hogy szeret a piacon szétnézni. Talán ott táblából.

Délben már hívom az intézet közvetlen számát. Nem jelentkezik. Rövid idő múlva megint hívom. Aztán újra meg újra. Semmi.

Kétségbeesésemben Péternek telefonálok. Tíz perc múlva visszahív. Ő az intézet központi számát tárcsázta, és a központ megkereste. Benn volt, csak nem a helyén.

Péter mondta neki, hogy érte megy. Azonnal indul is, és vele jön haza.

Igen. Gondolnom kellett volna arra, hogy nem tartózkodik állandóan a szobájában. A sikertelen kereséssel még jobban belelovaltam magam az izgatottságba. Pánikba estem. Még jó, hogy Péter józan maradt. Persze, azt ő is tudja, hogy nem alaptalan a félelmem. Hiszen tejért indult a 200 méterre levő üzletbe. Öt órával ezelőtt.

Hazahozza Jánost, aki leül és azonnal elalszik.

Néhány mondat után Péter elmegy. Másnap korán reggel telefonál, hogy elugrik hozzánk. Percek múlva megérkezik és közli, hogy mégsem utaznak el.

– Hogyhogy? – kérdem meghökkenve.

János alig reagál a bejelentésre. Úgy tűnik, fel sem fogta teljes egészében.

– Nem merünk titeket ebben a helyzetben magatokra hagyni. Egy percig se lenne nyugtunk. Úgysem tudnánk gondtalanul pihenni. Ti meg, azt hiszem, nehezen tudnátok mindent nélkülünk megoldani. Kinek tudsz szólni – kérdi – a tegnapihoz hasonló esetben?

– De hát annyira rátok férne ez az út. A pihenés.

– Ez most nem volna az.

– És a gyerekek? Úgy készültek erre. Március óta!

– Azért nem szóltam tegnap, mert meg akartam tárgyalni Ágival is, a fiúkkal is, bár biztos voltam válaszukban. Egyhangúan döntöttünk így. Mert mind a négyen így tartjuk most jónak. Egyik gyereket se kellett egy pillanatig se agitálni. Úgyhogy el kell fogadnotok ezt a döntést.

Nem tudok egy szót se szólni. Még megköszönni se.

Július első két hete eltelt. Az utóbbi napokban Jánosnak fáj a feje. Nem elviselhetetlenül, de napról napra tartósabban. Azután jóformán mindig. A harmadik hét elején jelentkezik az idegsebészlet. A közeljövőben műtétre várók állapotáról, egyéb – az operációt esetlegesen befolyásoló – körülményeiről érdeklődnek, hogy ezek alapján határozza meg a sorrendet, az egyes műtétek időpontját a professzor úr, aki augusztus 3-tól szabadságon lesz.

– Tehát arról is szó lehet, hogy csak utána, szeptemberben kerül sor a férjemre?

– Én nem tudom – közli a telefonáló –, én csak összeírom a kapott információkat és továbbítom a professzor úrnak.

– De a férjem állapota határozottan romlott az utóbbi két hétben. Múlt héten a feje is fájni kezdett, és ez mostanra állandósult.

– Ezt is feljegyzem. Tessék megnyugodni és várni az újabb értesítést.

Hát, mást nem is tudunk tenni. Várunk, miközben János állapota mindennap egy gondolatnyival rosszabb. Már maga az a tény sem jó jel, hogy reggel éppen csak kezébe veszi az újságot, de nem olvassa. Legfeljebb beviszi a szobájába, lefekszik, maga mellé teszi és elalszik. Aztán eleinte csak az utcán lehetett észrevenni, de most már a lakásban is, hogy bizonytalanok a léptei. De az is ijesztő, hogy eszébe se jut bemenni az intézetbe. Ha megkeresik valamilyen munkával, azt elvégzi, méghozzá kifogástalanul. Utána visszaesik az utóbbi időben mind gyakoribbá váló egykedvőségbe.

Már elmúlt a harmadik hét is. Július 23-a van. Ismerős jön. Egy német nyelvű faxot kellene küldeni a partnerének, és a választ is meg kell várni. Az egész nem tart tovább, mint egy fél órát. És ő viszi, hozza Jánost.

A munkára azért most sem tud nemet mondani. Nagyon féltém, de tudom, hogy nem bírom visszatartani.

Amikor körülbelül egy óra múlva visszaérkeznek, alig tudjuk a lakásba betámogatni Péterrel, aki nemrég érkezett. Látva az állapotát, azonnal indul az Amerikai útra. Beszámol a professzornak a hirtelen rohamossá vált romlásról.

– Akkor hozzák be most rögtön – jön késedelem nélkül a válasz.

Szóval, Péter azzal jön vissza, hogy készüljünk.

Időközben befut Ági is. János pizsamában van. Ketten segítenek felöltöztetni, én meg összecsomagolok. A kis táska már be van pakolva. Utána hárman tüsténkedünk János körül. Két óra hosszat tart a készülődés. Az Amerikai út nincs messze, percek alatt odaérünk taxival. De a sok lépcsőn felmenni, bizony időbe telik. Este 7 óra lehet, amikor a felvételi irodába érünk. Ott már várnak ránk. Ismét át kell öltöztetni pizsamába, csak úgy lehet a kórterembe menni. Hát, most se megy gyorsan.

És akkor megjelenik a tanár úr. Mintha csak ránk várt volna. Semmi különös, csak üdvözlések, láthatóan felméri a beteg állapotát, és már megy is tovább.

Nyilvánvaló, hogy gyalog nehezen jutnánk el a kórteremig. Fiatal ápoló jelenik meg tolókcocsival.

– Be tetszik tudni ülni egyedül? – kérdezi.

– Én? Ha akarnám, békaügetésben körüljárnam az épületet – jön az önérzetes válasz.

De szerencsére nem akarja, és az ápoló sem ragaszkodik hozzá.

– Tessék talán átfogni a nyakamat. Úgy könnyebb lesz ... nekem – mondja.

Igyekszünk a kórteremben gyorsan elrendezni a holmiját, hogy ne zavarjuk ilyenkor a másik két beteget. Némileg megnyugodva indulunk haza. Most már orvos, nővér van a közelében. Akik adott esetben tudják, mit tegyenek, nem pedig tehetetlen szemlélői a fejleményeknek, mint mi.

A klinikán szigorúan veszik a látogatási időt. Hétköznapokon egy óra hosszat lehetünk benn, délután.

Tegnap észre se vettük, de most, amikor beérünk, feltűnik az építészeti kialakítás, a felszerelés, a berendezések célszerűsége, korszerűsége.

A két- és háromágyas kórtermek egy folyosóról nyílnak, amelynek az eleje kis nővérszobába torkollik. Az ágyak fejtámlája gombnyomással állítható. Az ágyból kapcsolható a minden betegszobában levő televízió, a rádió. És természetesen az ágy fejtámláját is képes a beteg saját maga állítani. Mindegyik teremnek külön mosdóhelyisége van, zuhanyozóval, WC-vel. Külön egy kis mélyedésben van a mosdótál. És minden ragyogóan tiszta.

A nővérszobával szemben szintén kiöblösödik a folyosó. Itt gyógyszerszekrény, frizsider van. Ezenkívül kisebb tárolók láthatók.

Jánosnak nincs semmi panasza, fájdalmai sincsenek. Csak nagyon gyenge. A kórteremből nyíló mosdóba még kíváncsiorog – mert ragaszkodik ahhoz, hogy kimenjen de visszafelé már ketten alig tudjuk a szobájáig támogatni. Tiszta pizsamát akarok ráadni. De többszöri biztatásra, magyarázatra se tudja a lábát egyedül a nadrágszárba bújtatni.

Az állapota szemmel láthatóan napról napra romlik. A hangja nagyon gyenge. Közel kell hajolni hozzá, hogy hallani lehessen.

Istenem! Hova lett a telt, öblös hangja?

A kórházból hazafelé jövet meséli el Péter Áginak azt a régi történetet, ami akkoriban bejárta a szakmai berkeket: – A vállalat nagyfőnöke benyit János titkárságára, és meghallja a belső szobából a sztentori hangot.

„Kivel beszél?” – int befelé.

„Londonnal.”

„És miért nem használ telefont?”

A mostani hang erőtlen, néha motyogó.

A következő napokban nem észlelünk további romlást. Változatlanok tűnik az állapota. Igaz, hogy nem kel fel az ágyból, csak a vizsgálatokra viszik tolokocsival. De a kedélye jobb, és étvágya is van. És kéri, hogy vigyem be a legújabb *Ezredvéget*.

Vasárnap délelőtt is, délután is van egy-egy óra látogatás. Zoli is bejön. Ő már kinéz tizennégy évesnek, simán beengedik. Úgy gondolja, unalmas hely lehet a kórház. Ezért behoz egy könyvet. Olyat, ami őt nagyon érdekli. Egy viccgyűjteményt. János mindjárt fel is olvas belőle párat, hogy mutassa Zolinak az érdeklődését.

Hétfőn azzal fogad a nővér, hogy kedden operálják Jánost. Ő lesz az első.

Bizakodóak vagyunk. Jánossal együtt.

Másnap fél nyolcra ott vagyunk. Néhány percre bemehetünk a kórterembe. Csak egy puszira, egy bátorító kézszorításra van lehetőség. Azután kiülünk Péterrel a folyosóra.

Előttünk tolják el Jánost.

Egy ideig szótlánul ülünk. Rövid idő múlva a tanár is a mütő felé tart.

Július 28-a van. Péter születésnapja. De most szó se esik erről.

Hosszú időnek tűnik, míg látjuk, hogy a professzor elhagyja a mütőt. Ülünk és várunk tovább. Tudjuk, hogy a kezdő és a befejező műveletek általában az operáló team többi tagjára hárulnak.

Nemsokára jön az osztályos orvos és közli, hogy a műtét sikeres volt.

Csak ekkor mondom Péternek: – A mainál vidámabb, nyugalmasabb születésnapokat kívánok.

Várunk tovább. Arra, hogy Jánost kihozzák onnan.

A professzor már a következő beteget megy operálni, és még mindig ott ülünk. Végül egy kijövő mütöstől érdeklődünk.

– Ő már régen lenn van az intenzíven. A mütőből lift visz oda...

Persze! Hogyan is gondolhattuk, hogy végigtolják a folyosón, kitéve mindenféle fertőzésnek. Na, akkor irány az intenzív osztály! Ott közlik, hogy rendben van minden, de ma nem látogathatjuk, csak holnap. Telefonon azonban érdeklődhetünk.

Este telefonálunk.

– Rita vagyok – hangzik a telefonba. – Én vagyok János bácsi mellett. Kicsit nehezen ment az ébresztés, de jól van.

Reggel megint keressük Ritát.

– Jól van a bácsi. A délutáni látogatás előtt tessék ideszólni, mert akkorra valószínűleg már nem az intenzíven lesz, hanem a kórteremben.

És délután valóban a régi szobában van, csak egy másik ágyon. Mosolyog, érthetően beszél. Fájdalma nincs, csak fáradt kicsit. A nővér elmondja, hogy jól evett.

A professzorral is tudunk beszélni. A műtétet rövid távon sikeresnek tartja. Hosszú távon azonban nem biztat sok jóval.

– Melanoma? – kérdezem.

– Igen.

Úristen! Mit is mondott a neurológus? Hogy a szakirodalom ismer egyéves túlélést is. Akkor mennyi lehet még hátra? Hiába volt minden?

Most már csak egyet tehetünk. Hogy a hátralevőt a lehető leghatékonyabban tegyük részére.

Este felhívom azokat, akik a betegsége óta állandóan érdeklődnek, és elmondom, hogy János jól érzi magát. De látogatni még ne jöjjenek, még fáradt. Majd szólok, mikor lehet. A többről hallgatok.

Most, rajtam kívül, csak Ági és Péter jár be rendszeresen. Július 29-én Zoli is bejön.

Jól érzi magát János. Állapota, kedélye annyira biztató, hogy az agyam kizárja magából a vészjósló diagnózist. Este ismét körbetelefonálok: jól van, lehet látogatni.

Másnap kis műanyag edényekben viszek miniadagokat azokból a kedvenc ételeiből, amelyek elég könnyűek egy ilyen műtét utáni fogyasztásra.

Péterrel találkozom a kórterem előtt.

– Nem lehet bemenni – mondja.

Benézek és János körül orvosokat, nővéreket látok.

– Valami baj van?

– Nem tudom.

Az izgatott futkosás, az idegesség azonban nem hagy több kétséget.

Baj van!

Ijedten várakozunk.

Azután tolják le az intenzívra. Mi is rohanunk utána, és lessük izgatottan, hogy valaki kijöjjön és érdeklődni tudjunk.

Végre kijön a doktornő. Kérdésünkre annyit mond: – Most nem lehet látogatni. Nincs eszméletnél.

Megint körtelevél: ne jöjjenek látogatni, nincs jól. De nem részletezem, hogy mi történt. Beszélni nem is tudok róla, de nem is akarok most.

Este telefonon azt a felvilágosítást kapjuk, hogy az állapot egyforma. Másnap reggel és délben ugyanazt. Riadtan megyünk be délután. Ági is ott van.

Beengednek. János egy külön helyiségben van egyedül. Az eszmélete nem tért vissza. Csövek és csövek, a monitoron nekünk érthetetlen diagramok, figyelmeztető piros jelek. És lélegeztetőgépen van.

Amikor az orvosnőnek bemutatkozom, leültet. Int az egyik nővérnek, aki két nyugtatót hoz egy pohár vízzel.

Úgy remeg a kezem, alig bírom a poharat tartani.

– Kritikus állapotban van – mondja.

Az intenzíven csak tíz percre engedik a látogatást. Mi többször bemehetünk.

– Jancsikám! Kedvesem! Nem ebben állapotunk meg! Úgy beszéltük meg, hogy sikerülni fog. Emlékszel? Ugye nem adod fel? Itt vagyunk melletted és kérünk, maradj velünk! Kérlek, ne menj el!

Hiába kérlelem, hiába cirógatom, hiába csókolom. Nem mozdul, nem nyitja ki a szemét, nem reagál.

Este és másnap a további érdeklődéseinkre mindig ugyanaz a válasz: – Egyformán van.

A következő napi látogatáson úgy látom, hogy nem egyforma az állapot. Hanem romlott! A zöld számokat, jeleket a tegnapiénál is több helyen váltotta fel a piros. Lélegzete szaggatott, keze meg-megremeg.

Ma is többször beengednek. És mindhármunkat. De ma sem hallja meg kétségbe-

esett kérésemet:

– Eddig nem fordult elő, hogy ne tartottad volna be az ígéretedet. Most is tedd meg! Hisz ez most életbe vágóan fontos! Ne menj el! Ne hagyj itt minket!

Az esti telefonunkra megint a megszokott választ kapjuk: – Egyformán van.

Éjfélkor felriadok. Nem tudok tovább aludni. Felkelek és fel-alá járok a szobában. Az ajtótól az ablakig, és vissza. Azután megint az ablakig, és vissza.

Hétkor felhívom a kórházat. Közlik, hogy csak 8 óra után lehet érdeklődni. Lassan múlik az idő. Végre 8 óra. Most meg orvosi értekezlet van, azért nem kapok választ. Érzem, hogy másról van szó, de nem akarom tudomásul venni.

Húsz perc múlva megint telefonálok.

– Tessék egy óra múlva érdeklődni.

És most már nem telefont várok Pétertől. Most már tudom, hogy személyesen fog eljönni.

Igen. Szól a kapucsengő. Nem a lakásból nyitom, hanem kimegyek. Ági és Péter áll ott könnyes szemmel. Nem szólnak. Csak egymás nyakába borulunk.

Két perccel éjfél előtt ment el örökre.

Nincs tovább! Aki voltál, nem vagy többé! Amit nekünk jelentettél, már csak az emlékeinkben él.

Csak a holmijaid sorakoznak továbbra is a szekrényben. Csak a Karinthy-könyv van nyitva az íróasztalodon azon az oldalon, ahol Rudi nagybátyádról esik szó. Csak R. Ervin tanulmánykötetébe van betéve egy lap oda, ahol nem tudom, hányadszor! olvasásod szakadt meg. Csak a munkáddal kapcsolatos feljegyzésed van még az asztalon, helyenként kék kiemelésekkel. Csak az ernyőd lóg a fogason. Csak a borotvád vár reggelenként a fürdőszobában.

Herminke

Akárhányszor végiggondolta Herminke az életét, mindig arra a megállapításra jutott, hogy nem ilyen öregségre vágyott. Nem mintha az idős korát megelőző éveket illetően elégedett lett volna. De hát azok elmúltak, azokkal már nem volt mit tenni. Hanem ez a mostani élete nemcsak, hogy egyáltalán nem szép, semmiképpen sem mondható kellemesnek, ráadásul pokolian unalmas is. Mert eddig legalább mindig történt valami, ha az éppenséggel nem is volt jónak mondható. Most meg? Hetek, hónapok, évek múlnak el anélkül, hogy valami említésre méltó történe vele. Reggel felkel, lassan, komótosan szétdobálja az ágyneműt, hadd szellőzzön. Közben egy kicsit összetakarít. Nem kell sokat, hiszen egyedül van, és jóformán egész nap a fotelban ül, nézi a tévét. Igazán nem marad sok takarítanivaló utána.

Amikor ezzel végzett, kimegy a fürdőszobába tisztálkodni, egy kicsit kikenceficézi magát. Mert akármennyi idős, a külsejére még most is ad. Az öregedő bőr pedig jobban megkívánja a gondoskodást, mint a fiatal.

Következik a reggeli. Kimegy a konyhába, készít egy kis teát (Earl Grayt, mert azt szereti), pirít két szelet kenyérkét, és megkeni margarinnal (light-tal, mert az egészségesebb).

Az ki is maradt a felsorolásból, hogy amint felébred, bekapcsolja a televíziót. Ha még nem is ér rá nézni, legalább a hangot hallja. És az már csak azért is fontos, mert olyan, mintha még valaki lenne a lakásban.

Reggeli után bemegy a szobába, nyáron nyitva hagyja, télen becsukja az ablakot, elfoglalja szokott helyét a fotelban, és átadja magát a szórakozás örömeinek. Ja, és persze még ennek előtte behozza az újságot. Ha jó a tévéműsor, akkor csak átfutja a nagybetűket, de az unalmas részekenél bele-beleolvas az érdekesebb cikkekbe is.

A tévé elől csak az ebédhordó csengetésére megy ki. Ha szerencséje van, az étel még meleg, és akkor rögtön hozzá is foghat.

Herminke szeret enni, és főleg jót enni. Ebben pedig szerencséje van. Először ugyan nem ízlett a hozatott koszt, de amikor egy szomszédjának panaszkodott a minőségre, az ajánlott egy másik helyet, ahol ugyan kicsit többet kell fizetni, de megéri, mert gusztusos, választékos, jó ízű a főztjük. Ez pedig sokat jelent Herminkének, mert amennyire szereti a gyomrát, annyira nem szeret főzni. Sohasem szeretett, és az idő múlásával csak fokozódott az ellenszenv a konyhai tevékenységekkel szemben.

Szóval, végez az ebéddel, mindjárt el is mosogat, és folytathatja kedvenc időtöltését ott, ahol a csengetéskor abbahagyta.

Nézi a műsorokat, egyik szappanoperát a másik után. Közben pedig el-elbóbiskol. De – mivel a tévét nagy hangerőre kapcsolta, lévén erősen nagyothalló – hamarosan felriad a zajra, és figyelmesen tapad a szeme a képernyőre. Túl nagy problémát nem okoz, ha valami kimarad, a többiből nagyjából megérti, hogy mit mulasztott. Meg azután egy félóra múlva úgyszólván elfelejti az egészet. Mert sajnos, már a memóriája sem a régi.

Az élettörténetével általában éjszaka foglalkozik. Mint sok öreg, ő is rossz alvó. S bár esténként bevesz egy Eunoctint, sokszor még az éjfél is ébren találja. Ilyenkor azután végiggondol mindent, amire emlékszik.

Egyik legrégebbi emléke az, hogy kocsmájuk volt Angyalföldön. De nem ám olyan, ahol részegek könyökölnek az asztalokon, és semmibe meredő tekintettel nem is énekelik, inkább ordítják a kedvenc nótájukat! Az ő kocsmájukat inkább családok látogatták. Délben főleg vasárnap vagy más ünnepen jöttek, de vacsorára hétköznapiokon is odalátogattak. Munka után férfiak jöttek be egy-egy fröccsre vagy sörre, és délutánonként is betévedt egy-egy férfitársaság. De azok is szolidan üldögéltek, előttük a papundekli alátéttel, amelyre valamelyikük intésére habos söröskriglit tett a pincér, vagy kimért bort hozott, egy üveg szódával. Egy ideig halkan diskuráltak, majd fizettek és halkan távoztak. Fizetésnapokon pedig meg is telt az apró helyiség.

Arra is élénken emlékszik Herminke, hogy a kasszában mindig kevés volt a pénz. Persze Herminke ezt gyerekkorában nem maga látta, hanem az anyja állandó panaszkodásából tudta. Na, meg abból, hogy Mili nővérével gyakran sírtak hiába valamilyen ruhaféle vagy játék után. A válasz legtöbbször az volt, hogy nincs rá pénz. Pedig más kocsmárosok meggazdagodtak. Náluk sem a forgalommal volt a baj. Hanem – és ezt szintén anyjuktól tudták, aki gyakran vetette az ura szemére – az apjuk nem volt valami jó üzletember. Inkább olyan tutyimutyi valaki, aki nemcsak italt adott hitelbe, hanem még kölcsönrel is kiségitte néha a kuncaftjait. Amiből persze a legritkábban látott

viszont valamit. Már csak azért sem, mert a feljegyzéseiben így tartotta nyilván őket: *pipás 1,60 pengő, micisapkás 85 fillér* és így tovább. És mivel több pipás volt, meg több micisapkás, nem tudta, kinek kell szólni. Amit egyébként akkor se tett volna, ha tudja, így azután nem csoda, hogy egyszer csak tönkrementek. Még hozzá úgy, hogy semmijük sem maradt.

Ha Herminke erre gondol, mindig eszébe jut, hogy akkor hogyan viselkedett az apja. Egykedvűen járkált a házban, olvasgatott, miközben fájós lábát áztatta. Mintha észre se vette volna, hogy mi történik körülötte. Az asszony siránkozását se hallotta meg, pedig az naphosszat lamentált: – Jaj, atyám, teremtőm! Mi lesz velünk? Mit adjak enni? Nincs már itthon semmi. Alig tudok összekaparni egy marék lisztet, hogy betömjem az éhes szájakat!

Egy szomorkás, esős napon pedig megjelent a végrehajtó. A család ijedten bújt össze a sarokban, valamiféle csodában bízva.

És akkor Kapás komótosan kivette a lábát a lavórból, megtörölte az ölében tartott törölközővel, belébújt a már fosztó papucsába, és kisattyogott a kamrába. Onnan pedig kiszórtatva azzal jött vissza: – Anyus, elfelejtettél almát venni.

Ennyit érzékelt a történetből. A kocsrát elárverezték, a bútorukat szintúgy. A lakásból pedig kirakták őket, mert a lakbért se tudták fizetni. Kis motyójukkal Berta asszony szüleihez mentek.

Az igaz, hogy ott egy szó nélkül befogadták őket, de Kapás Boldizsárnak eztán már nemcsak a neje, hanem apósa is, de legfőképpen az anyósa rágta a fülét a tehetetlensége miatt. Emellett már igazán nem számított, hogy a sógora megvetően biggyesztette le az ajkát, amikor meglátta, annak a felesége meg úgy átnézett rajta, mintha levegő lenne.

Ráadásul a lányok nőttek, és mindig több kellett nekik. Még szerencse, hogy hamar kezdtek dolgozni, és a ruházatukról részben maguk gondoskodtak, de hát egy lányos apának más gondjai is vannak: férjhez kell adni a lányokat! Ez pedig – ha hozományra nem is gondolhattak – mindenképpen a kelengye beszerzésével jár! Két lány esetében természetesen kétszeresen!

Mili az iskolai elvégzése után a Molnár és Moser egyik belvárosi üzletébe került eladónak. Elég hamar kiismerte magát a finom parfümök, kölnik, krémek és púderek világában, és csinoságával, disztíngvált magatartásával jól illett az előkelő környezetbe. Szinte a cég reklámjának hatott üde fiatalságával és kellemes, ápolt megjelenésével.

Herminke – nővéréhez hasonlóan – négy polgárit végzett, utána pedig egy évig kereskedelmibe járt. Innen egy bankba került. A főnökét utálta, a munkáját unalmasnak, fárasztónak találta, de nem volt mit tenni. Kellott a pénz. És végül is a Török Bank nem volt rossz munkahely. Sorsjegyekkel foglalkozott, és általános szokás volt, hogy a nyertes megkereste azt a tisztviselőt, akitől a szerencsés sorsjegyet vásárolta, és némi készpénzzel honorálta Fortuna közvetítőjét. Ráadásul ha babonás volt is, ami nem ritkaság a játékosok között, a továbbiakban mindig ugyanazt a kisasszonyt kereste fel. Ezzel pedig biztosította Török úr jóindulatát alkalmazottjával szemben, aki akarva-akaratlanul hozzájárult a bankház ügyfeleinek a megatartásához, esetenként bővítéséhez.

Azután lassan rendeződtek a család dolgai is. Kapást felvásárlónak alkalmazta egy bornagykereskedő, akitől annak idején sokat vásárolt. Igaz, hogy sokat kellett távol lennie a családjától. Járt a országot, gyakran vasárnapra is elszólította a munka. És alaposan meg kellett dolgoznia a pénzéért. Mint már az eddigiekből is kiderült, nem volt valami üzleti zseni, de a gazdák szívesen tárgyaltak vele, mert becsületes embernek ismerték. Kapott is rendelést bőven, csakhogy a nagy hasznot természetesen a kereskedő fölözte le, neki csak a maradék jutott. De a felesége gyakorlott volt már a spó-

rolásban, és hihetetlenül kevés pénzből is ki tudott jönni. Sőt, a lányokat csinosan járatatta, és még zongorázni is taníttatta, hogy javítsa férjhez menési esélyeiket. Igaz, hogy ehhez már a két lány fizetésének egy részét is igénybe kellett vennie. Végül a lakásukat is úgy sikerült berendezni, hogy az polgári jólétről tanúskodják.

Bizakodva tekintettek hát a jövőbe, és nem hiába. Milinek az évad első bálján komoly udvarlója akadt, egy fogorvos, aki rövidesen meg is kérte a lány kezét. És az esküvő sem váratott sokat magára. Kapásék összeszedték minden zálogba vihető holmijukat, igénybe vettek minden elképzelhető családi és baráti segítséget, hogy megfelelően kistafirozthassák elsőszülött gyermeküket. De érdemes is volt! Miliék szépen éltek, jól éltek, gyarapodtak anyagiakban is, létszámban is: két fiuk és egy kislányuk született. Az ifjú férj szülei is megmozgattak mindent, és ennek eredményeképpen Miliék megfelelő lakásba költözhetek, ahol az egyik szobát rendelőnek, a hallt pedig várónak rendezték be. A hamarosan beindult praxis pedig rövid idő alatt behozta a ráfordítást.

Közben Herminkét is kerülgetni kezdte egy fiatalember, aki szülei illatszertárában dolgozott, és akit tulajdonképpen Mili révén ismert meg. A dolog komoly volt, de amikor lánykérőbe ment, Kapás kényszeredetten vallotta be, hogy másik lánya kiházásítása annyira megingatta a család anyagi helyzetét, hogy négy-öt éven belül nem gondolhat egy második házassággal járó kiadásokra. Demeter Béla hiába hivatkozott arra, hogy ő, illetve a szülei igen jó körülmények között élnek, ő maga rövidesen kap a szüleitől egy komplett illatszerboltot, neki van és lesz annyi pénze, hogy egy szál ruhában is elvehesse Herminkét. Kapás Boldizsár ebbe nem egyezett bele. Váltig azt hajtogatta, hogy az ő apai kötelességét nem háríthatja másra, nem is tudna többé a tükörbe nézni, ha ezt tenné. Még az eljegyzésről sem lehet szó, amíg nem rázódnak egy kissé helyre.

Így hát a fiatalok csak vártak és sóhajtoztak. Az igazsághoz azonban az is hozzátartozik, hogy Herminkét nem a szerelem miatt ette a bánat. Ő egész egyszerűen csak férjhez akart menni. Méghozzá minél előbb. Mert az idő múlik, és ki tudja, hogy meddig tart Béla állhatatossága. Ilyen csinos és ráadásul jó parti pedig nem akad minden borkorban. A harmincas években jóformán el se lehetett képzelni más életcélt egy fiatal lánytól. Különösen nem egy olyantól, aki már belekóstolt a szegénységbe is.

Bélát azonban a szerelem hevítette, és mind elviselhetlenebbnek tartotta a várakozást. Az ő szülei még a lány kérés előtt megismerték és megszerették fiuk választottját, és minden segítséget megígértek, amivel hozzájárulhatnak a fiatalok boldogságához.

Végül tizennégy hónap után úgy döntött, hogy megpróbálja siettetni a dolgokat. Herminke ugyan más okokból, de egyetértett a tervvel, és szülei sem voltak ellene. A kidolgozott terv szerint idősb Béla egy levelet írt Kapáséknak, amelyben tisztelettel megkérte őket arra, hogy nejevel látogatást tehessenek náluk. Az Ilona asszony kézjegyével is ellátott levélre hamar megjött a válasz, amely szerint Kapásék szívesen látják Demeteréket ekkor és ekkor. Amennyiben pedig az időpont nem felelne meg, úgy szíveskedjenek telefonon jelentkezni egyeztetés céljából.

Létrejött hát a nagy találkozó. Kapásné izgatottan készült, sürgőn, forgott, kóstolt, kavart, itt egy kézimunkát simított ki, ott egy nippet igazított helyre. Mert döntő az udvarló szüleinek a látogatása még akkor is, ha az esküvőre csak később kerülhet sor.

Persze, Herminke is izgatottan készülődött. Még barátnőjét is áthívta segítségül. Így hát ketten dolgoztak Berta asszony keze alá. És végül büszkén vezethette be a vendégeket a nappaliba. Béla nem jött velük, hiszen a készülő tárgyalások kizárólag a leendő örömszülőket érintik. És így persze a kölcsönös üdvözlések után egy szende pukedlival Herminke is félrevonult.

A szokásos udvariasságok és kínálgatások közepette tértek a lényegre. Eleinte úgy nézett ki, hogy nem lesz a dologból semmi, mert mindkét fél kötötte az ebet a karóhoz, és egyik sem akart engedni. Végül azonban a két nő annyira összebarátkozott, hogy mindegyik megfelelő pillantással közölte a férjével azt az óhaját, hogy engedjen. Így azután megkönnyebbülten koccinthatnak a fiatalok boldogságára.

Lehet, hogy Herminke különleges képességekkel rendelkezett, de az is elképzelhető, hogy csak hallgatózott titokban. Mindenesetre tény, hogy végszóra megjelent a szobában. Lesütött szemmel törre el Demeterék csókjait, miközben elégedetten gondolt arra, hogy végre kikerül az otthoni szegényes légkörből.

Az esküvőt hamar meg is tartották. Béla kapott a szüleitől egy illatszertárat a Kossuth Lajos utcában. Az üzlet felett vettek ki egy háromszobás lakást, amelynek a berendezéséhez hozzájárultak Herminke szülei is, vállalva a teljes eladósodást.

Ezek után mindenki fellelegezhetett: Béla megkapta szíve választottját, Herminke soha nem remélt jómódba csöppent, Demeterék boldognak látták egy szem fiukat, Kapásék pedig elrendezettnek érezték mindkét gyermekük sorsát, még ha erejükön felül is kellett áldozniuk érte.

Hanem Herminke, úgy látszik, nem született szerencsés csillagzat alatt. Béla ugyanis ahogy birtokba vette az asszonykáját, teljességgel megváltozott: az epekedő, szerelmes ifjúból zsarnok, durva férj; lett.

Herminke sok problémát látott otthon, és azt hitte, hogy mindennel szemben fel van vértézve. De míg a régi otthonában a gondoik tisztán anyagi természetűek voltak, és a család ezek ellenére szeretetben, megértésben élt, új életében mindennek a megfordítottját tapasztalta. Itt cseléd, szakácsnő gondoskodott a házi teendőkről, és ő egész nap a kedvteléseinek élhetett. A baj rendszerint akkor kezdődött, amikor az üzletből hazatért az ura. Mert akkor idegesség költözött a házba. Es hiába igyekezett Herminke, a cselédséggel együtt, mindent a kedvére tenni, hiába leste minden óhaját, semmi se volt jó: az étel forró volt, vagy éppen hideg, túl sós, esetleg sótalan, különben se erre volt gusztusa, hanem egészen másra, a háziköntösét nem találta a helyén, a karosszéke ferdén állt, Herminke nem azt az ingét készítette ki, amit fel akart vermi, nem találja az ingombját, és a többi, és a többi. Továbbá vegye tudomásul Herminke, hogy ha vacsora után leül olvasni, akkor nem kíváncsi arra, hogy mit mondott a barátnője, hogy milyen kalapot szeretne venni, és mit számol fel a hentes. Ő olyankor olvasni akar.

– Érted, Herminke? Olvasni! És nem társalogni!

– De Béla... – hebegett Herminke.

– Befejeztük. Hallottad? Punktum!

Az asszony félve húzódott a sarokba, és elővett valami kézimunkát. Meg se mert mukkanni.

Amikor az anyjának panaszkodott, az azt mondta, hogy az asszony dolga a tűrés. Így hát Herminke tűrt, és éjszakánként telesírta a párnáját.

Később pedig még ezt az időszakot is visszasírta. Mert Béla nemcsak hogy egyre durvább lett, még meg is ütötte. Semmiségekért. Például azért, mert a Maris elfelejtette bevinni az asztalra a sótartót!

Később pedig már azzal se tudta vigasztalni magát Herminke, hogy legalább jólétben él. Mert Béla időközben nagy kártyás lett, és ritkán nyert, gyakran veszített. Az illatszertár csodálatos gyorsasággal úszott el. Ennek megfelelően egyre kevesebb pénzt adott haza. Magának csak lopva tudott ezt-azt vásárolni, a kosztpénzzel is lassan olyan takarékosan, megfontoltan kellett bánnia, mint a szülei házában. És persze a cselédeket is el kellett küldeni.

Amikor háború lett, és Béla megkapta a behívóját (tartalékos zászlós volt), semmi szomorúságot sem érzett. Sőt! Az sem sújtotta le, amikor megjött Béla halálhíre. Éppen az értesítés előtt két héttel volt otthon egy pár napot, és még élénken élt Herminkében az a megkönnyebbülés, amikor végre elment. Persze, azért a rend kedvéért eljátszotta a vigasztalhatatlan özvegyet, szinte utolsó filléreiért talpig gyászt öltve. Amikor megtudta, hogy Béla látogatásának következménye is lett, minden gondolkodás nélkül keresett egy olyan orvost, aki vállalkozott a tiltott beavatkozásra. Részben a háborús körülmények, részben pedig a férje iránti idegenkedése miatt egy pillanatig sem érzett sem lelkiismeret-furdalást, sem pedig vágyat a gyerek után.

A háborús események gyorsan követték egymást. Herminkét kibombázták, mielőtt ura adósai rátehetnék volna a kezüket a megmaradt ingóságokra.

Az özvegy hazaköltözött, és most még nehezebben viselte el az ottani környezetet, mint annak előtte. Nemcsak hogy hirtelen visszacsöppent az egész lakásból, a berendezésből, a háztartásból, anyja és apja egész lényéből áradó szegénységbe, ráadásul állandóan azt hallgathatta, hogy ha képes lett volna visszatartani az urát a káros szenvedélytől (ami persze a halála után napvilágot látott adósságai révén már egyáltalán nem volt titok), akkor most nem a szülei szűkös kenyerét enné, hanem még támogatná is őket. Meg természetesen nem csukhatta be a fülét akkor sem, amikor szülei arra célozgatnak, hogy igazán utánanézhette valami keresetnek. No, de ez akkor, a háború végén egyre kevésbé vált aktuálissá, hiszen lassan kimozdulni se lehetett a pincéből.

A harcok befejeződtek, és Herminkék is kibújtak a napvilágra. Papundeklivel beszögelték a kitört ablakokat, felaprították tüzelőnek a nélkülözhető bútorokat, és összesöpörték a spájzban található maradék élelmet. Azután elindultak háromfelé. Egyikük vízért a szomszéd utca pincéjébe, másikuk lótetem-nézőbe, hátha akad egy olyan pára, amelyikből még ki lehet egy darab húst kanyarítani. A harmadik pedig a betört portáld üzletekbe kukkantott be, valami használhatót keresve. Mindezt úgy, hogy közben itt-ott még lövések is dörrentek, hiszen még nem szabadult fel egészen Pest. Amikor azután ez is bekövetkezett, rögtön nekiláttak Műinek és gyerekeinek a megkeresésére. Mili férje ugyanis természetesen szintén katona volt, és legutolsó híruk az volt róla, hogy csapattestével Németországba tart.

Öt napra rá egyszerre csak megjelent Mili, a gyerekek kíséretében. Nagy volt az öröm, hogy épek, egészségesek. És amikor kiderült, hogy ahol laknak, még bujkálnak SS-katonák, és még nem szüntek meg a lövöldözések, nem is engedték haza őket. Még jobban összehúzták magukat, matracokat terítettek a földre, még kisebb falatokra osztották az ennivalót.

De az élelem annyira fogyott, hogy egy vidéki beszerzőútra határozták el magukat. Nem is volt vitás, hogy kire vagy kikre hárul ez a feladat. Berta asszonyról szó se lehetett, mert ő már elég nehézkesen mozgott, és ezek az utak egyáltalán nem tartoztak a luxus kategóriába. Számolni kellett azzal, hogy csak a hébe-hóba induló vonatok tetején kap az ember helyet, ahol nem könnyű kapaszkodni a szeles, jeges téiben, a cserébe vitt motyót is, illetve az érte kapott élelmet is szorosán tartva. Azután félni kellett azoktól az emberektől, bandáktól, akik a beszerzés könnyebb részét választották: kirabolták az utasokat. És persze, a leggyengébbeket, a legkevésbé ellenállni tudókat választották ki erre a célra. Egyszóval, a mamáról szó sem lehet! A papa azonban jöhet. Ő még elég jól bírja magát. Miliről megintcsak le kell mondani, hiszen őneki a gyerekek mellett a helye. No, de itt van még Herminke. Őneki feltétlenül mennie kell, mert jól kiegészítik egymást. A papa jobban bír cipekedni, ő meg sokkal kiválóbb alkudozó. Így hát kiválogattak néhány jó cserét ígérő ruhát, öltönyt, asztal- és ágyneműt, batyuba kötötték, és sűrű jó tanácsok mellett elindult apa és lánya. Hogy hová, arról fogalmuk

se volt. Majd oda mennek, ahová a vonat viszi őket.

Négy nap is beletellett, hogy hazaértek. És nem volt hiábavaló az útjuk! Hoztak egy szép nagy sonkát, amin így, jéggé fagyva is csábítóan mutatkoztak meg a széles zsírcsíkok. Azután előkerült a hátizsákból egy jó ötkilós liszteszsák is, valamennyi borsó és bab, meg olyan kétkilónyi zsír. És az utat megúszták különösebb baj nélkül. Mindössze az öreg hűlt meg egy kicsit. Nem nagyon, de azért rögtön ágyba dugták, mert köhögött, és a homloka is meleg volt. A lázát nem tudták megmérni, mert a lázmérő eltört, a háború áldozata lett.

A szerzett élelmiszerek okozta örömet elrontotta a papa betegsége, ami nem akart elmúlni. Orvost ugyan sikerült hívni hozzá, de gyógyszert már nem tudtak szerezni. Így csak prizniccel csillapították a lázát, nedves zsebkendővel törölgették a homlokát. De az állapota gyorsan romlott. Amikor legközelebb meglátogatta az orvos, tüdőgyulladást állapított meg. Kapás meg egyre jobban hörgött, egyre nehezebben kapkodta a levegőt. Egy újabb hét után mentette meg szenvedéseitől a halál.

Abban az időben nem volt egyszerű a temetés. Kijelölt helyen kellett bejelenteni a halálesetet, és egy-két napon belül kézikocsival jöttek érte. Koporsót nem lehetett kapni. Kapásék egy plédbe varrták halottjukat, rátűzve a nevét és az adatait. A szállítóktól pedig megkapták a parcella és a sírhely számát, ahová elhantolták. Szerződés nem volt, s a hozzátartozók nem mehettek ki a temetőbe: messze is volt gyalog, azonkívül lövészárkok szabdalják fel a város határát, és néha még lövöldözés is előfordult. No, meg persze az ilyen elhagyatott helyeken félni kellett a vetkőztetéstől, a rablástól, rosszabb esetben még a gyilkosságtól is.

A napi gondok lassan elterelték a figyelmüket a gyászról. Csak a mama járkált céltalanul a lakásban. Nem találta a helyét, és mind jobban kornyadozott. Egész egyszerűen célját vesztette az élete a papa halálával: eddig gondoskodnia kellett valakiről, aki nélküle nem tudott volna meglenni. De most? Kinek van szüksége rá? Herminke megvan magában, Mili pedig készülődik a saját lakásába, hogy ott várja a férjét. Abban biztos volt, hogy hazajön, és nem is csalódott. Igaz, csak egy év múlva került haza, de akkor épségben, egészségben.

Közben a helyzet javult valamit. A betört kirakatok egy vödör szenet, egy kis bődön zsírt, melaszt vagy éppen egy pár még viselhető bakancsot kínáltak eladásra, teljesen függetlenül a bolt eredeti rendeltetésétől. Az utcasarkokon is feltűntek a máléárosok, a tiltott tűzkövet ajánlgatók, néha pedig krumplit, kenyeret, lisztet, babot osztottak hol egy vagonból, hol egy üzlethelyiségből.

Herminke közmunkára járt, takarította a romokat. Azután kinyílt egy eszpresszó az Andrassy úton, nem sokkal később pedig egy másik. Herminke nem tudta, hogy mit árultak ott, mert a romeltakarítás, a vízhordás és a háztartás mellett az anyját is kellett ápolnia. Mert a mama már szinte csak vegetált. Meghajlott öregasszony lett.

Azután lett víz, meg elindultak a villamosok, lassan kinyitottak az üzletek. Mire pedig kinyitott a Török Bank és Herminke vissza akart menni, addigra nem lehetett az anyját egyedül hagyni. Pedig kellett volna a munka. No, meg természetesen a vele járó pénz, bár akkorára nőtt az infláció, hogy fizetésnapon szaladva kellett megtenni az utat az első üzletig, ha valamit kapni is akart a béréért.

A mama meg továbbra is csendesen, apátiába merülve téblábolt a neki teljesen szokatlan semmittevésben. Míg végül egyszerre csak egy gyönyörű faragott kapu nyílt meg előtte, és azon keresztül egy gyönyörű álmvilágba jutott. Egyszeribe eltűnt Kapás néni, és egy sudár lány jelent meg helyette vastag fekete hajfonattal, hamiskásan csillogó karbunkulus szemmel. Igen, ez ő, Bertuska, aki éppen epedve várja az ő jóképű Boldizsárját a szüleivel, hogy megkérjék a kezét. O, micsoda csodálatos nap! És milyen

csodálatos világ! Ahol minden és mindenki biztatón, kedvesen mosolyog felé. Nyújtózik egyet, azután odafordul Herminkéhez: – Anyus, nem kellene már készülőd-nöm? Mindjárt itt lesznek Boldizsárék ...

Herminke döbbenetesen néz az anyjára. És látja a ráncokkal szabdaltságot, amelyen most boldog, nyugodt mosoly terül el.

– Nem kell sietni, Bertuskám – simogatja meg a mama fejét. – Ráérsz még. Inkább pihenj egy kicsit, hogy friss legyél a látogatásra.

Berta asszony szófogadóan megy be a szobába.

Herminke nagyot sóhajt. Bizony, nem könnyű a mamával! És Herminke hiába inti magát türelemre, ez nem sikerül mindig. Mili is rémülten néz hol az anyjára, hol a húgára, amikor a mama nem ismeri fel sem őt, sem a férjét, de még a gyerekeket sem.

Hanem Kapásnéhoz kegyes volt a sors. Egy szép, boldog világba röpítette, és abban tartotta több, mint két évig. Egészen addig, amíg ismét csak a párjára várva, édes mosollyal az ajkán át nem aludta magát a másvilágra.

Herminke a fájdalom elől a munkába menekült. Hosszú idő után nyugodott meg abban, hogy szegény mamának megváltás volt a halál.

Közben munkahelyet változtatott, mert a bank megszűnt. Egy szikvízgyárba került könyvelőnek.

És egyszerre csak jelentkezett a szerelem az életében. Méghozzá gyermekkori barátság képében köszöntött rá a csoda.

Thury Sándorral tulajdonképpen eddig is gyakran találkozott. Nem tudta róla, hol dolgozik, de egy néhány villamosmegálló hosszan egyfelé vezetett az útjuk. Herminke már a villamoson állt, vagy jobb esetben ült, amikor Sándor felszállt. A rövid találkozás éppen arra volt elég, hogy üdvözöljék egymást, majd egy „hogyan vagy?” kérdéssel és „viszlát” intéssel a férfi leverkedje magát az utcára. És ha véletlenül találkozott a pillantásuk még az ablakon keresztül, akkor még egy intéssel búcsúztak el egymástól.

Herminke egy reggeli ásítást elnyomva utazott tovább. Mert hogy ezek a találkozások mindig reggel történtek, munka után soha. Egy idő után ezek a találkozások is megszűntek.

Egyszer azután Balatonbogláron akadtak össze. Sándor rövid ujjú ingben, kihajtott gallérral, sortban és egy aktatáskával viharzott a *Hullám étterem* felé, amikor Herminkébe botlott. A férfi először túlszaladt rajta, és csak pillanatokkal később jutott el a tudatáig, hogy ki jön vele szembe. Hirtelen fékezett és megfordult. Herminke szintén egy fordulatot tett felé:

– Hát te – kérdezte, felé nyújtva a kezét.

– Én? Rovancsolunk a *Hullámban*. Ja, persze. Te nem tudod, hogy a Belkereskedelmi Minisztériumban dolgozom. És te mit keresel itt?

– Képzeld, nyaralok. Egy gyári üdülő van közvetlenül a templomdomb tövében. Oda kaptam beutalót.

– Tudod, mit? Ha már így összejöttünk, találkozhatnánk. És elmesélhetnénk egymásnak, hogy mi történt az utóbbi harminckét évben.

– Jesszusom! Harminckét év! El se akarom hinni.

– Pedig úgy van. Húszéves voltam, amikor férjhez mentél és elkerültél a házból. Na, mit szólsz a javaslatomhoz?

– Rendben.

Akkor ma este. Mondd a címet, és nyolcra érted megyek.

A *Parasztban* vacsoráztak. Lehet, hogy az odavalósiak tudták a vendéglő igazi nevét, lehet, hogy a nyaralók is, de mindenki csak *Paraszt*nak hívta. A vacsora jó volt, a zene kellemes és halk, nem zavarta a beszélgetést, hanem csak aláfestette.

És elmondták egymásnak több, mint harminc év történetét. Herminke megtudta, hogy Sándor öt éve özvegy. Van egy lánya, aki Drezdában él, oda ment férjhez. Van két unokája is, egy másfél éves kisfiú és egy háromhetes kislány. De őket ritkán látja, évente egyszer, legfeljebb kétszer. A feleségével jól éltek. Egy autóbalesetben halt meg öt évvel ezelőtt. Őt nagyon megviselte a gyász, és talán még két éve sincs, hogy sikerül visszatérnie a normális kerékvágásba. Egyedül él, egy bejárónő segít ellátni az otthoni munkát. A Belkereskedelmiben dolgozik. Szereti a munkáját és szépen keres. Van egy budai lakása és egy Skodája. Ez minden, amit el tud mondani magáról.

Közben már elindultak hazafelé, de olyan gyönyörű este volt, hogy elkanyarodtak a part felé. Beszéd közben előjöttek a régi emlékek is.

- Nahát, ezt a találkozást meg kell ismételni – búcsúzott Sándor az üdülő előtt.
- Benne vagyok. Meddig maradsz Boglárón?
- Ó, én tovább, mint te. Még legalább három hétig eltart az itteni munkám.
- Akkor keress meg, ha ráérsz. Este mindig megtalálsz.

Herminke jó hangulatban szaladt fel az emeleti szobába. Úgy érezte, mintha repülne. Pedig akkor még érintette a lába a talajt, igaz, hogy már csak a lábujja hegyével.

De ő elégedett volt ezzel is. Egy csöppet sem volt álmos, és rendkívül könnyűnek érezte magát. A tükörbe pillantott, és legnagyobb csodálkozására egy mosolygós, vidám, szinte fiatalos arc nézett vissza rá.

Legközelebb három nap múlva jelentkezett Sándor, azután két nap elteltével, a következőkben pedig naponta. És minden egyes találkozással közelebb kerültek egymáshoz.

Az asszony örömmel ismerkedett az új érzéssel. Egyúttal azonban félt is tőle. Hogy miért? Talán a függetlenségét érezte veszélyben, vagy első házassága tapasztalatai a kiszolgáltatottságtól való rettegést ébresztették fel benne. De nem tudott nemet mondani a találkozásokra, és nem tudott megálljt parancsolni magának. Míg végül az utolsó esti sétájuk után a *Hullám* felé vették az útjukat, és anélkül, hogy valamelyikük szóba hozta volna, kéz a kézben Sándor szállodai szobájában kötöttek ki.

A következő napon haza kellett utaznia Herminkének. Lejárt a szabadsága. Sándor felajánlotta, hogy hazaviszi autóval, de nem fogadta el. Még az ellen is tiltakozót, hogy kikísérje a vonathoz. Részben kényelmetlenül érezte volna magát az üdülőtársai előtt. Egyedül jött, egy korosodó nő, aki a két hetet arra használta fel, hogy felcsípijen valakit. Nem, ezt nem akarja. Azután meg minden további folytatás előtt tisztában akart lenni magával. Hogy mit érez? Mit akar? Szeretné-e, ha lenne folytatás?

De Sándor ott volt az állomáson. Igaz, hogy Herminke kérő tekintetére csak egy barátságos kézfogással búcsúztak.

A szerelvény kigördült az állomásról. Herminke leült a helyére, amit gondosan úgy választott ki, hogy a kupéban ne legyenek ismerősök. Mert mindenekelőtt gondolkozni akart. Félt attól, hogy feladja a magányát, ami ugyan kevés örömet hozott az életébe, viszont nem függött senkitől, és nyugalmas, biztonságos volt. Csakhogy érezte, hogy nemigen tud már az érzelmeinek parancsolni. Most már a lábujjhegye se érintette a földet: repült, repült egyre magasabbra, ahogy Sándor egy mosolyát, mozdulatát, kedvességét felidézte magában. És mi van akkor, ha az a baráti búcsú nemcsak másoknak szólt, hanem összesen ennyit jelentett az összefutásuk a férfinak? Ha most visszamegy a szállodába, lepöccinti magáról az egész ügyet, és a gondolatai már a munkáján

járnak. Ha az egész csak egy üdítő kaland volt a számára?

Hanem Herminke már a fellegekben járt, és a rossz gondolatok nem tudtak elhatalmasodni rajta. Úgy érezte, hogy ugyanolyan biztos lehet Sándorban, mint saját magában.

Nem csalódott. Rövidesen újra találkoztak, és hamarosan össze is házasodtak. És ez a házasság jelentette Herminke életének legboldogabb időszakát.

Hat teljes évig tartott ez a boldogság. Egy délután Herminkének egy barátnője volt éppen náluk, és egy fekete mellett beszélgettek halkán, hogy ne zavarják a másik szobában dolgozó Sándort. A lakásban ugyanis minden ajtó tárva-nyitva volt, hogy az így is csak gyengén áramló levegő valamelyest enyhítse a kánikulai meleget.

Akkor Sándor kijött, és eltűnt a fürdőszoba ajtajában. Herminke felugrott: – Valami baja van Sándornak!

– Ugyan, mi lenne? Talán egy kis hideg vízzel akarja hűsíteni magát. Ne képzelődj! Nem látszott rajta semmi.

– Biztos, hogy nincs minden rendben, hidd el.

– Ugyan! Honnan veszed?

– Olyan még nem történt meg, hogy úgy menjen el mellettem, hogy ne küldjön felém egy mosolyt. Jaj! Hallottad ezt a zörejt? – és már sietett is a fürdőszoba felé.

– Nem! Nem hallottam semmit. Nem is volt semmiféle zaj. Hallucinálsz!

Herminke kinyitotta a fürdőszoba ajtaját, és felsikoltott. Sándor a földre csúszva félig ült, félig feküdt, kezével a mosdótálba kapaszkodva.

Az asszony azt se tudta, hogy mit tegyen. Előbb telefonáljon az orvosnak, vagy próbálja felemelni és a szobába vinni az urát. Néhány pillanatig dermedten, tanácstalannul állt egyik lábáról a másikra. Akkor már ott volt mellette Olgi is, és látva Herminke tanácstalanságát – átvette az irányítást.

– Legelőször is hívd az orvost!

– Csakhogy most nem rendel.

– Akkor hívd a rendelőt! Jöjjön ki egy másik orvos! Sürgősen! Utána bevisszük Sándort a szobába és lefektetjük.

Közel laktak a rendelőhöz. Hat percen belül ott volt a délutános doktor. A vizsgálat alig tartott néhány másodpercig.

– Hol a telefon? Hívom a mentőt.

A két nő ijedten nézett rá. Nem kérdezett semmit. Olgi mutatott a készülék felé.

Az orvos telefonálás után visszament a beteghez. Csak ránézett, azután gyorsan letett mindent a kezéből, és elkezdte az újraélesztést.

Néhány rémületes perc után elégedetten egyenesedett fel, és simította hátra a haját izzadó homlokából: – Sikerült. Visszajött.

Herminke megkönnyebbülten, hálásan sóhajtott fel.

A mentők is gyorsan jöttek. Pár szót váltott a két orvos, amiből az asszony csak azt hallotta, hogy „infarktus”. Azután a beteghez fordultak. Egymásra néztek, és újra kezdték az élesztést.

Csakhogy az már most eredménytelen maradt.

Sándornak nem egészen két éve lett volna még a nyugdíjig.

Herminke fel se fogta, hogy mi történt. Bizakodva, szinte derűsen tekintett a két orvosra. Most már nem lehet semmi baj, hiszen ketten is vigyáznak rá. Hála istennek,

hogy ilyen gyorsan jöttek! És milyen jó, hogy Olgi éppen itt van! Hogyan cipelte volna be a szobába egyedül az ő nagydarab emberét?

Hálásan nézett Olgára. És annak az arcából leolvasta az igazságot. Arca furcsa mosolyra torzult:

– Ugye, nem? Ugye, nincs semmi komoly? – És, hogy választ nem kapott, megrázta Olgit. Azután az orvosokhoz fordult: – Nem igaz! Ugye, nem igaz! Csináljanak már valamit! Mondjanak már valamit!

Olgi magához húzta Herminke fejét, és simogatta. A körzetből jött doktor nyugtatót szívott fel a fecskendőbe, a mentősök pedig már készülődtek, hogy a halottal távozzanak.

Az injekció hatására Herminke elcsendesedett. Amikor pedig barátnője lefektette, hamarosan elaludt. Sokáig dobálta magát, de amikor felébredt, teljesen nyugodtnak látszott. Annak is érezte magát. Nemcsak a mai napot, hanem azt, a Sándorral töltött hat évet is törölte az emlékezete. Csak olyan furcsa volt minden! Körülnézett, és nem látott színeket. Fakó szürkeség vette körül. Az ablakon túl pedig a színpompás augusztusi nyár helyett borongós, szomorú időt regisztrált az agya. Belül pedig kongó ürességet érzett.

Azután megsiratta a férjét, eltemette, szép sírkövet állíttatott, és csendesen élte tovább az életét. Csakhogy ez az élet már nem az volt, ami annak előtte. Persze, az első megrázkódtatás után visszaemlékezett mindenre, és a külvilág is visszakarta a színét, ízét, csak éppen ő változott meg. Sándor halála egy egészen más embert faragott belőle.

Látszólag nem volt semmi baj vele. Otthon rendben tartotta a lakást, mosott, vasalt, vásárok és főzött, szabad idejében olvasott, nyáron strandra, télen moziba járt, összejött rendszeresen a barátnőivel, szeretett operába járni, gyakran kiment a temetőbe ápolni a sírt. Esténként meg tévét nézett. Szóval, úgy látszott, minden rendben van. És mégis olyan más volt minden. Talán szokatlannak, meglepőnek lehetne mondani, de Herminke úgy érezte, mintha nem a saját életét élné, hanem egy neki valaki közömbös másét. És mintha ő kívülről nézné az egészet.

Nem érzett örömet, de bánatot, bosszúságot sem. Úgy tekintett az életére, mintha egy kissé unalmas könyvet olvasna, és mintha a hősnő kevéssé érdekelné.

Mindez annyira mélyen volt a bensejében, hogy a barátok, ismerősök nem sokat vettek észre belőle. Talán egy kicsit elmélázóbbnak, szomorkásabbnak látták, mint régen volt.

Az évek pedig múltak. Herminke felett is, az ismerősei, barátai, rokonai felett is. Az asszony haja hófehér lett, a ráncai szaporodtak és mélyültek, a szeme megtörtebbé vált. Rosszabbul látott, gyengébben hallott. Az alakja is meggörnyedt, fáradékonyabbá is vált. A barátai, ismerősei sorra eltávoztak a másvilágra. Mili férje is meghalt, és Mili nemsokára követte őt. Nővére gyerekei nemigen látogatták őt. Évek óta azt se tudta, mi van velük.

Herminke már nem volt olyan mozgékony, mint azelőtt, többet üldögélt otthon. Gyengülő szemei nemigen bírták az olvasást, remegő térde és bizonytalan egyensúly-érzéke a lakásba kényszerítette és a nagyobb takarítástól is távol tartotta. Rádiózott, de főleg tévezett, mert az kötötte le a legjobban. Természetesen nagy hangerőre kapcsolta a készüléket, hogy hallja is, miről van szó. Így is gyakran előfordult, hogy hallani ugyan hallotta a szavakat, de az értelmüket nem fogta fel. Sebaj! Abból, amit látott, kitalálta a szöveget is. Vagy ha nem? Mi történt akkor? Semmi. Akkor egy másik történet kerekedett ki a látottakból.

Az agya pedig egyre többet zárt ki magából, egyre kevesebbet fogadott be. A

folyamat később felgyorsult, és még jobban elszakadt a világtól. Ezzel egy időben felerősödött benne az a biztos tudat, hogy Sándor visszajön. Érdekes módon azzal tisztában volt, hogy már nem él, de ez nem zavarta abban a hitében, hogy egyszer csak ismét beállít, és minden folytatódik, mintha misem történt volna.

Egyszer három tinédzser és egy harmincas férfi csöngetett be. Ez utóbbi a régi névtáblára tekintett, és megkérdezte. – Sándor?

– Nem tudja? Sándor meghalt. Már harmincegy éve! De most már haza kell jönnie.

– Na, akkor engedjen be minket, mama – mosolygott össze a jövevény a másik hárommal. – Lehet, hogy pont most érkezik meg az öreg. A vízcsapokat jöttünk ellenőrizni.

– Jaj, de jó! Már szoltam is a Vízműveknek, hogy csináljanak valamit, mert nagyon sok vízdíjat fizetek. A szomszédaim öten vannak, és kisebb a számlájuk, mint nekem. Pedig most egyedül vagyok. Teljesen egyedül – tárta szét szomorúan a karját. És elmosolyodva hozzátette: – Amíg Sándor meg nem jön.

– Csak bízza ide. Majd mi elintézzük. Biztosan folyik valamelyik csap.

– Bizony folyik! Nem is egy!

– Megnézzük. Akkor bemehetünk?

– Persze, jöjjenek csak. Itt a konyha. De mutatom a vécét meg a fürdőszobát is. Ne arra menjenek, oda nem érdemes. Az az egyik szoba. Ott nincs semmiféle csap.

– Jó. Csak látom, hogy innen ki lehet jutni a kertbe. Ott is körül kellene nézni. Hátha a vezetékben van valami hiba.

– Igen, igen. Jaj, de jó, hogy maguk jöttek. Látom, milyen lelkiismeretesek, hogy mindenre gondolnak. De ha már a kertben járnak, nézzenek be a pincébe is. Az is tele van csövekkel. Én meg már évek óta nem voltam ott. Elképzelhető, hogy ott is találnak valamit.

Az egyik suhanc karon fogta: – Akkor mi most szépen kimegyünk a konyhába, és ott ki tetszik tölteni egy kérdőívet, amit nekünk a vizsgálati jegyzőkönyv mellé kell csatolni. Be kell írni majd a személyi igazolvány számát, meg a nyugdíjas igazolványét is, és a nyugdíj összegét. Úgy, hogy jobb lesz, ha ezeket a papírokat hozza magával. A fiúk meg addig elvégzik az ellenőrzést.

– Igen. Azonnal. Csak viszem a táskámat is, abban van minden iratom.

Ketten kivonultak hát a konyhába, leültek az asztal mellé, és Herminke feltette az olvasószemüvegét, elővette a tollát, maga elé rakta az ívet.

– Sajnos, remeg a kezem. Nem biztos, hogy el tudják olvasni – nézett félve a fiatalemberre.

– Semmi baj. Majd kisilabizáljuk. Maga meg ráér. írja csak szép lassan. Akkor nem lesz semmi baj.

– Így jó lesz? – mutatta Herminke, amikor végzett a neve leírásával.

– Nagyon jó. Remek! Csak így tovább – nyomott el egy ásitást a másik, majd elővett egy cigarettát.

– Gyufa nincs? – kérdezte.

– De van. Csak benn a szobában. Reggel kifogyott, ami itt volt – szabadkozott Herminke.

– Ne fáradjon. Csak mondja meg, hogy hol van, majd én bemegyek érte. Egyúttal visszaviszem a szobába a táskáját, már nincs itt szükség rá.

– A komódon találja. Menjen csak, nekem igencsak nehezemre esik felállni. Ha

már felálltam és teszek is néhány lépést, akkor már semmi bajom. Csak a kezdet nehéz.

– Csak írjon nyugodtan tovább. Nincs gond. Majd én a többit elintézem.

Herminke hát írt. A száját összecsuicsörítette a nagy igyekvésben, a keze görcsösen tartotta a tollat. Na, de végül is elkészült.

Félve nyújtotta át: – Jó lesz így?

– Tökéletes – tette le a cigarettát a viaszosvászonnal letakart asztalra. – Azért átnézem, nincs-e hiba benne... Mutassa csak a nyugdíjas szelvényét! Igen. Rendszerben van minden. Jaj, egy picit megégett a terítő. Ki gondolta volna, hogy ilyen hamar leég ez a büdös bagó! És hogy ilyen hamar nyomot hagy – kapta el a cigarettát, és a kőre dobva eltaposta. – Nem baj! Majd a következő nyugdíjából vesz egy újat, marna. Igaz?

– Persze, persze. Ne zavartassa magát.

Most belépett a harmincéves forma is. A másik kettőnek azonban nyoma veszett. Ok már biztosan elmentek.

– Na, mi végeztünk. Alaposan megnéztünk mindent. Ami azt illeti, elég sok hibát találtunk.

– És mikor javítják meg?

– Holnap. Vagy holnapután. De legkésőbb a jövő héten. Na, akkor gyerünk – fordult a társához.

– Köszönök mindent. És várom magukat – kísérte ki Herminke őket.

– Na, végre – gondolta magában, amikor becsukta mögöttük a kaput. – Azért csak reagáltak a levelemre.

Bement a lakásba. Főzött magának a konyhában egy kávét, azt kényelmesen megitta, azután indult a szobába, hogy bekapcsolja a tévét.

A nagyszobába alig tudott benyitni. Egy doboz akadályozta az ajtó nyitását. Ebben tartotta Herminke a régi fényképeket. Néhány kihullott belőle, és szanaszét hevert a padlón. A szekrény ajtaja meg tárva-nyitva.

Csodálkozva nézett körül. Fáradt arcán megbocsátó mosoly jelent meg,

– Sándor, Sándor, Te nem változtál semmit. Most is rendetlenséget hagytál magad után – és nehézkesen hajolt te a szétszóródott képekre.

Készült 500 példányban

ISBN 963 640 977 3

ISSN 0866-4420

Felelős kiadó a szerző

Felelős szerkesztő Tabák András

000232 Tótfalusi Tannyomda, Budapest

Felelős vezető Nagy Lajos igazgató

Terjeszti a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság

